

PRAVNI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U RIJECI

Peter Tomić
**O INSTITUTU MIRENJA -
geneza, pojam i postupak**
(diplomski rad)

Rijeka, 2017.

PRAVNI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U RIJECI

Peter Tomić
**O INSTITUTU MIRENJA -
geneza, pojam i postupak**
(diplomski rad)

Student: Peter Tomić

Mentor: Doc. dr. sc. Dejan Bodul

JMBAG: 0115056688

Rijeka, 2017.

IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADA

PRAVNI FAKULTET

SVEUČILIŠTA U RIJECI

INTEGRIRANI PREDDIPLOMSKI I DIPLOMSKI

SVEUČILIŠNI STUDIJ PRAVA

Izjava o autentičnosti diplomskog rada

Ime i prezime: Peter Tomić

JMBAG: 0115056688

Izjavljujem da je diplomski rad na temu

„O INSTITUTU MIRENJA – GENEZA, POJAM I POSTUPAK“

moje autorsko djelo koje sam samostalno izradio

Korištena literatura na koju sam se referirao navedena je u popisu literature i citirana u radu.

Student

U Rijeci, 07.09.2017. _____

I. Sažetak

Redovni sudski postupak iako duboko ukorijenjen u svijesti građana kao mehanizam za rješavanje sporova, nije jedino rješenje za kojim građani mogu posegnuti. U današnje vrijeme raste popularnost alternativnih načina rješavanja sporova od kojih najzapaženiju ulogu uz arbitražu ima medijacija odnosno mirenje. U prilog prethodnoj rečenici ide činjenica da se u SAD-u, devedeset posto sporova riješi mirenjem odnosno sklapanjem nagodbe (*mediation settlement*). Praksa mirenja je također rasprostranjena u razvijenim zapadnim zemljama Europske unije a svoju nedovoljno veliku primjenu pronalazi i u ostalim manje razvijenim članicama pa tako i u Hrvatskoj. Mirenje je kao način rješavanja sporova postojalo u različitim zakonodavnim propisima i prije donošenja Zakona o mirenju koji je izrađen pod utjecajem međunarodnog i europskog prava, odnosno njihove prikupljene prakse i pravnih izvora o kojima će se više reći u nastavku rada. Nagodba se kao najvažniji cilj postupka mirenja može sklopiti sudski i izvansudski. Sudsko sklapanje nagodbe regulirano je Zakonom o parničnom postupku. Izvansudski se nagodba u postupku mirenja reguliranom Zakonom o mirenju sklapa u posebnim centrima namijenjenim za provođenje alternativnih postupaka. U radu se nastoji prvenstveno pružiti slika cjelokupnog postupka izvansudskog mirenja. Naglasak je stavljen na svim fazama postupka izvansudskog mirenja koje su posebice u građanskim i trgovačkim sporovima jednake.. Na kraju rada dati će se i kratak prikaz sudskih predmeta u kojima su sporovi između stranaka riješeni sklapanjem nagodbe.

Ključne riječi: Redovni sudski postupak, alternativni način rješavanja sporova, mirenje, Zakon o mirenju, nagodba.

I. Summary

Regular court proceeding, although deeply rooted in citizen awareness as a dispute settlement mechanism, is not the only solution that citizens can use. Nowadays, the popularity of alternative dispute resolution is growing, with the most prominent role held by arbitration and mediation. Evidence to the the previous sentence is the fact that in the United States, ninety percent of the disputes are solved through mediation settlement. The practice of mediation is also widespread in the developed western european countries and finds its too rare application in other less developed countries as well as in Croatia. Mediation as a way of solving disputes existed in various statutory regulations before the adoption of the Settlement Act that was created under the influence of international and european law, ie their collected practices and legal sources, which will be discussed more in the continuation of the work. Settlement as the most important goal of mediation proceeding can be made in court and out of court. The court settlement is regulated by the Civil Procedure Act. An out of court settlement in the mediation procedure is regulated by the Settlement Act shall be concluded in special centers intended for the conduct of alternative procedures. The paper seeks primarily to provide a picture of the entire process of out of court mediation. Emphasis has been placed at all stages of the process of out of court mediation which are especially in civil and commercial disputes identical. At the end of the paper, a brief overview of court cases will be given, where disputes between the parties are resolved by concluding the settlement.

Key words: Regular court proceeding, alternative dispute resolution, mediation, Settlement Act, agreement.

II. Sadržaj

I. SAŽETAK	I
I. SUMMARY	II
II. SADRŽAJ	III
III. UVOD	V
1. Osvrt na povijesni razvoj mirenja	2
2. Definiranje pojmova	5
2.1. Definiranje mirenja	5
2.1.1. Arbitražni postupak kao mehanizam alternativnog rješavanja sporova i.....	6
preteča mirenja	6
3. Pravni izvori.....	8
3.1. Zakon o mirenju kao <i>lex generalis</i> i razlozi njegovog donošenja.....	8
3.1.1. Utjecaj adekvatnih modela u komparativnom i međunarodnom pravu na.....	8
Zakon o mirenju	8
3.1.2. Osnovni postulati Zakona o mirenju	10
3.2. Lex specialis propisi.....	12
3.2.1. Zakon o parničnom postupku.....	12
3.2.2. Zakon o radu.....	14
3.2.3. Obiteljski zakon.....	15
3.2.4. Zakon o zaštiti potrošača.....	16
4. O postupku mirenja s naglaskom na postupak izvansudskog mirenja	18
4.1. Provođenje mirenja u sudskom postupku i izvansudsko mirenje	18
4.1.1. Provođenje mirenja u sudskom postupku.....	18
4.1.2. Izvansudsko mirenje.....	20
4.2. Najpogodniji sporovi za mirenje	22
4.3. Pozitivne strane postupka mirenja.....	22
4.4. Detaljni prikaz postupka izvansudskog mirenja.....	23
4.4.1. Zakazivanje predmeta i priprema za postupak mirenja.....	23
4.4.2. Početno zajedničko ročište na kojem izmiritelj stranke upoznaje s postupkom mirenja a stranke izmiritelja s njihovim problemom	24
4.4.3. Odvojeni privatni sastanci stranaka s izmiriteljem.....	25

4.4.4. Završni zajednički sastanak stranaka i izmiritelja.....	26
4.4.5. Okončanje postupka mirenja.....	27
4.5. Početak i pokretanje postupka mirenja.....	28
4.6. Sporazum stranaka o mirenju – medijacijska klauzula	29
4.7. Izmiritelj kao treća neutralna osoba u postupku mirenja	30
4.7.1. Osnovno o izmiritelju.....	30
4.7.2. Dužnosti i ovlaštenja izmiritelja.....	33
4.7.3. Imenovanje izmiritelja.....	36
4.8. Dovršetak postupka mirenja.....	37
4.8.1. Sklapanjem nagodbe	37
4.8.2. Pisanom izjavom jedne stranke o odustajanju.....	38
4.8.3. Suglasnošću volja stranaka.....	38
4.8.4. Odlukom izmiritelja jer daljnje vođenje postupka više nije svrhovito.....	39
4.8.5. Ex lege okončanje postupka mirenja.....	40
4.9. Povjerljivost u postupku mirenja.....	40
4.10. Zabrana daljnjeg korištenja iznesenih dokaznih sredstava u postupku mirenja.....	42
4.11. Učinak na zastarne rokove i rokove za podnošenje tužbe.....	44
4.12. Troškovi postupka mirenja.....	45
5. Sudska praksa: kratak prikaz riješenih predmeta sklapanjem nagodbe	46
6. Zaključak	50
7. Popis kratica	51
8. Popis literature	52

III. Uvod

Pravosudni sustavi država članica Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) zbog svoje sporosti, neučinkovitosti, skupoće a ponekad i ne baš kvalitetnog suđenja se nalaze u krizi. Iako je stupanj krize u svakoj od država različit¹, činjenica je da pravosudni sustav svake od država EU odnosno njegovi najbitniji elementi kao što su sudski sustav, sudski postupak i pravna profesija već dulje vremena nisu usklađeni s promjenama u modernom društvu što za posljedicu ima njihovu neučinkovitost u zadovoljavanju potreba i interesa onih koji im se za pravnu pomoć obrate.²

Smanjena učinkovitost pravosudnih sustava kao i nezadovoljstvo njihovih korisnika radom istih potaknuli su brojne države na nužno potrebnu revitalizaciju i reformizaciju svog pravosuđa. Zakonskim regulativama i brojnim praktičnim aktivnostima za kojima su one posegnule, nastojalo se stvoriti javno mnijenje u društvu kao i promjena pravne svijesti u svakom od građana da sudski postupak nije jedino rješenje za kojim stranke mogu posegnuti kad se nađu u pravnoj krizi. Sudski postupak ima alternativnih rješenja. Nužna je njihova kontinuirana upotreba da bi se postigli željeni ciljevi rasterećenja pravosudnog sustava kao i formiranja paradigme u svijesti ljudi o njihovoj odgovornosti glede uspjeha u sporu što će posljedično dovesti do učestalog korištenja alternativnih mehanizama za rješavanje sporova. Kao najučinkovitijim alternativnim mehanizmom koji je u nekim državama (npr. Kanada, SAD) u velikoj mjeri, skoro u potpunosti opravdao svoju svrhu postojanja, pokazao se postupak medijacije, odnosno mirenja što je njegov naziv u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu : RH). Proizvedeni učinci aktivnim odlučivanjem za korištenjem postupka mirenja afirmiraju mirenje kao generatora pozitivnih promjena u pravosudnom sustavu ali i društvu općenito. S obzirom na dosad učestalo ponavljanje teze, kako u medijima tako i u javnosti, da je uređeno društvo rezultat prvenstveno uređenog pravosudnog sustava, brojni pravni stručnjaci, u prvom redu oni međunarodni, zalažu se za promicanje mirenja kao jednog od ključnih čimbenika uređenog pravosudnog sustava.

Promjena paradigme u mentalnom sklopu korisnika pravosudnog sustava o prvotnom posezanju za rješavanjem svojih sporova mirenjem će dovesti do rasterećenja državnih pravosudnih tijela, u prvom redu sudova, što će za posljedicu imati njihovo prebacivanje pozornosti na one od društvenog interesnog značaja ključne sudske predmete.

¹ Uzelac, Alan, Gotovac, Viktor, Blažević, Borislav, Šimac, Srđan, Sever, Krešimir, Grba, Ksenija, Tuškan, Branimir, Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, TIM press, Zagreb, 2004., str. 15. i 16.

² Šimac, Srđan, Mirenje kao generator promjena u pravosudnom sustavu i pravnoj profesiji, Doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2013., str. 1.

1. Osvrt na povijesni razvoj mirenja

Mirenje, odnosno mirno rješavanje sporova između sukobljenih strana pojavljuje se kad i prvi sporovi. Posezanjem u prošlost, današnji oblici alternativnog rješavanja sporova nisu prvi pokušaj za formiranjem takvih mehanizama za rješavanje sporova. Naime, proučavajući i analizirajući povijesna razdoblja, povjesničari pretpostavljaju da se mirenje primjenjivalo između starih naroda kako bi između sebe riješili sporove.³ Posebno se to može reći za razvijene stare narode poput Feničana i Babilonaca koji su bili poznati trgovci pa su mirenje koristili u nastalim trgovačkim sporovima. Institut izmiritelja pod nazivom *proxenatas* koji je posredovao u sporovima koji ne uključuju bračne i obiteljske sporove poznat je i u staroj Grčkoj. Osim starih Grka, bitno je spomenuti i stare Rimljane koji su također imali iskustva u postupcima sličnim mirenju. Rimsko pravo tako sadrži napomene koje se odnose na mirno rješavanje sporova a koje se mogu pronaći u Justinijanovim Digestama iz 530. – 533.⁴ Rimljani su na razne načine zvali izmiritelja. Uz naziv *mediator*, upotrebljavali su se i nazivi poput *medium*, *intercessor*, *interpolator*, *conciliator*, *internuncijs*. Osoba koja je nastojala svojim posredovanjem riješiti spor je tada imala status svete osobe, odnosno osobe koja je zbog svojih osobina kao i položaja u društvu uživala poštovanje i povjerenje ostalih članova društva uključujući i strane koje su se našle u sporu.⁵ Promatrajući današnje ustrojstvo pravosudnog sustava može se postaviti pitanje da li je osoba izmiritelja koja je djelovala u starim povijesnim razdobljima preteča današnjoj ulozi medijatora, arbitra ili suca. ? Također, ukoliko ona obuhvaća sve tri prethodno navedene uloge, postavlja se pitanje, je li starije mirenje, arbitraža ili suđenje. ? Tumačenje koje bi bilo prihvatljivo uzeti u obzir odnosi se na tezu da su sud i arbitraža proizišli iz mirnog odnosno izvaninstitucionalnog rješavanja sporova.⁶

Uzmemo li u obzir pretpostavku da su se sporovi rješavali i prije postojanja države koja ovlašćuje suce da sude, odnosno da su sporovi tj. sukobi postojali od nastanka ljudske zajednice, može se zaključiti da je tada sporove rješavao izvanjski autoritet odnosno neka treća osoba koja je doneseno rješenje temeljila na određenim pravnim konceptima ili svetim znakovima kojima su se članovi zajednice vodili.⁷ Dokumenti o Leidenskim mirotvorcima o kojima je u svojim tekstovima pisao Voltaire važni su za shvaćanje razvitka kao i prihvata

³ Bilić, Vanja, Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak, Doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 13.

⁴ Loc. cit.

⁵ Loc. cit.

⁶ Loc. cit.

⁷ Loc. cit.

koncepta mirnog rješavanja sporova. Voltaire je naime, Leidenske mirotvorce smatrao pretečama mirenja. Francuska Uredba iz 1970. godine u sebi sadrži francuski model mirenja utemeljen na idealima buržoaske revolucije koji je ugrađen i u Zakon o parničnom postupku iz 1806. godine (*Code de procédure civile*).⁸ Model mirenja sadržan u tom zakonu čija je glavna značajka da prethodi parnicama ulazi u sve pravne sustave koji su nastali kao posljedica Napoleonovih osvajanja. Postojali su također bezuspješni pokušaji da se postupak mirenja ne provodi samo prije parnice nego da se njegovo pokretanje može poduzeti i u kasnijem stadiju spora koji se nalazi pred sudom. Mirenje kao pretpostavka za pokretanje postupka je napušteno tek polovicom dvadesetog stoljeća. Današnji pravni izvori koji reguliraju mirenje u francuskom zakonodavnom sustavu predviđaju mirenje u svim fazama sudskog postupka.⁹ U danskom zakonodavnom sustavu odredbe koje se odnose na mirno rješavanje sporova postojale su još 1683. godine. Sukladno jednakom načinu razmišljanja glede pravne regulacije mirenja 1795. godine takvo mirenje postaje obvezno u građanskopravnim predmetima. U Engleskoj, u industrijskom i radnom pravu, do primjene mirnog rješavanja sporova dolazi početkom 19. stoljeća prvenstveno kao privatne inicijative vezane uz poduzetničke pothvate. Također i država pokušava raznim načinima doprinijeti u ovom polju pa tako 1824. godine na snagu stupa zakon u kojemu se navodi obveza iznošenja industrijskih i radnih sporova pred mirovnog suca ili vijeće koje odgovara jednakom broju poslodavaca i zaposlenih.¹⁰

Šezdesete, sedamdesete i osamdesete godine 20. stoljeća intenzivirale su poticanje korištenja alternativnih načina rješavanja sporova, prvenstveno mirenja. Britanski pravni stručnjaci su analizirajući upotrebu mirenja u američkom pravnom sustavu iznosili kritike prema vlastitim državnim institucijama te općenito pravosudnom sustavu. Zamišljala se koncepcija neformalnog karaktera medijacije u kojoj bi se sporovi rješavali bez pravnika i bez primjene prava što je za posljedicu imalo uzimanje takvog koncepta s rezervom. Interes za korištenjem alternativnog rješavanja sporova, u prvom redu mirenja, posljedica je onemogućenosti pristupa sudu građana (*access to justice*), odnosno nastojanjima da se otklone proceduralne, organizacijske i ekonomske zapreke za pristup sudu.¹¹ U SAD-u glavnu ulogu u pokretanju današnje moderne medijacije imali su pravni antropolozi i pravnici iz javnog sektora. U Njemačkoj, početnom razvoju medijacije svoj doprinos daju sociolozi,

⁸ Ibid., str. 14. i str. 15.

⁹ Ibid., str. 15.

¹⁰ Ibid., str. 16.

¹¹ Ibid., str. 16 i str. 17.

socijalni radnici, kriminolozi te poneki suci i odvjetnici. Međutim, unatoč poticanju mirenja, do druge polovine 1990-tih godina, praksa nije slijedila teoriju.¹²

Najbitnije razlike, uspoređujući postupak mirenja koji je bio upotrijebljavan u povijesti i današnjeg modernog mirenja odnose se na medijacijske tehnike koje proizlaze iz američke ali i rasprostranjene prakse u Europi te prakse koja se odvija i na ostalim kontinentima. Različitosti se očituju i na pristup pri rješavanju sporova. Mirenje se tako često nudi uz sudski postupak, kao mehanizam rješavanja sporova koji je različit i odvojen od parnice ali koji s parnicom ipak čini jedinstveni sustav rješavanja sporova.¹³

¹² Ibid., str. 17.

¹³ Loc. cit.

2. Definiranje pojmova

2.1. Definiranje mirenja

Pojam medijacija korijen riječi vuče iz lat. riječi *mediare* što znači posredovati. Iako je u svijetu uobičajen naziv medijacija, hrvatski zakonodavac se odlučio za pojam mirenja držeći da je on kompatibilniji s hrvatskim jezikom. Mirenje spada u mehanizme alternativnog načina rješavanja sporova u kojem stranke suglasnošću volja pokreću postupak mirenja te kroz cijeli postupak imaju slobodu raspolaganja obostranim zahtjevima ili prijedlozima, bez utjecaja izvanjskog autoriteta ili suca.¹⁴ Mirenje ili potpomognuto pregovaranje kako ga se često naziva, u sebi ima elemente dobrovoljnosti i povjerljivosti. U mirenju stranke nastoje pronaći sporazumno rješenje za svoj spor u čemu imaju pomoć treće neovisne osobe, odnosno izmiritelja.¹⁵ Jednako postupanje i nepristranost izmiritelja su ključni elementi da bi se neki postupak mogao okvalificirati kao mirenje.¹⁶

Izmiritelj će u postupku mirenja nastojati stranke posjesti za isti stol te im početno pomoći u svladavanju zapreka u komunikaciji koje postoje između njih kako bi uspostavili odnos u kojem će moći slobodno komunicirati i pregovarati. Stranke u mirenju za razliku od sudskog postupka iznose sve detalje glede spora koji postoji između njih a ne samo one detalje koji su pravno relevantni.¹⁷ Zakon o mirenju u članku 3. (u daljnjem tekstu : ZM) definira mirenje kao „svaki postupak bez obzira na to provodi li se u sudu, instituciji za mirenje ili izvan njih, u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor uz pomoć jednog ili više izmiritelja koji strankama pomažu postići nagodbu, bez ovlasti da im nametnu obvezujuće rješenje.“¹⁸ Mirenje se ne provodi sa svrhom da se utvrdi koja je stranka u pravu a koja u krivu već je glavni cilj kako strankama tako i izmiritelju, uspjeti pronaći rješenje koje će im odgovarati, odnosno ono koje je od njihovog zajedničkog interesa. ADR pokret (*alternative dispute resolution*) koji uz mirenje obuhvaća i druge alternativne načine rješavanja sporova kao što su *conciliation*, *minitrial*, *summary jury trial*, *early neutral evaluation*, arbitraža, ombudsmani, najkarakterističniji je upravo po postupku mirenja koji se daleko najbrže razvija od svih prethodno navedenih i koji je sinonim za ADR pokret naročito u SAD-u i Kanadi.¹⁹

¹⁴ Hadžić, Amira, Medvidović, Lujo, Pristav, Rechtspfleger, Dragovoljno sudovanje, Medijacija, Europski pokret Split - Grafika Osijek, 2005., str. 88.

¹⁵ Šimac, Srđan, op. cit., str. 104.

¹⁶ Uzelac, Alan... [et al.], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima op. cit., str. 23.

¹⁷ Šimac, Srđan, op. cit., str. 104.

¹⁸ Zakon o mirenju, Narodne novine br. 18/11, čl. 3.

¹⁹ Šimac, Srđan, op. cit., str. 105.

Mirenjem se osim rješavanja postojećih sporova koji postoje između stranaka nastoji uspostaviti stabilan međusobni odnos kako bi se izbjeglo izbijanje sličnih sukoba u budućnosti.²⁰ Stranke koje se nalaze u sporu, u postupak mirenja ulaze *bona fide* usmjerene na pronalaženje rješenja za njihov spor uz pomoć izmiritelja koji će im u tome pomoći. Upravo u toj činjenici se nalazi težina mirenja jer izmiritelji su značajni posrednici koji u tom procesu nizom održavanja zajedničkih ili individualnih povjerljivih sastanaka, strankama pomažu shvatiti ključne uzroke njihovog spora te zajedno s njima doći do adekvatnog rješenja sklopljenog u obliku nagodbe.²¹

2.1.1. Arbitražni postupak kao mehanizam alternativnog rješavanja sporova i preteča mirenja

Spor između stranaka koji je nastao iz nekog ugovornog ili izvanugovornog odnosa može biti povjeren na rješavanje arbitraži ili izbranom sudu.²² Potrebno je razlikovati termine arbitraže i arbitražnog suda. Arbitraža podrazumijeva vođenje postupka pred arbitražnim sudom neovisno o tome je li taj postupak organiziran od strane arbitražne ustanove ili ne. Za razliku od arbitraže, arbitražni sud uključuje nedržavni sud koji je ovlašten voditi postupak temeljem sporazuma stranaka. Kombinacijom dvaju prethodno navedenih pojmova, arbitraža je privatni oblik rješavanja spora kojeg stranke na temelju sporazuma koji postoji između njih daju na rješavanje trećoj osobi ili trećim osobama.²³ Nastanku arbitraže i arbitražnog sudovanja pridonio je nekvalitetan državni sudski postupak koji je spor, skup, krut i nesiguran što generira nezadovoljstvo sudionika pravosudnog sustava. S druge strane, na međunarodnoj razini, stranka odnosno stranke, posežu za arbitražom zbog nepovjerenja u pravosudni i zakonodavni sustav druge stranke ili stranaka.²⁴

Arbitražni postupak uz mirenje je također jedan od alternativnih načina rješavanja sporova. Arbitražni postupak vode i meritornu odluku izjednačenu s pravomoćnom sudskom presudom donose jedna ili više osoba koje su na to ovlaštene sporazumom stranaka. Strankama se u arbitražnom postupku pruža mogućnost trajnog raspravljanja, ugodan

²⁰ Šimac, Srđan, Loc. cit.

²¹ Id., Mirenje – alternativni način rješavanja sporova, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 27. No. 1., 03/2006., str. 613.

²² Vuković, Đuro, Kunštek, Eduard, Međunarodno građansko postupovno pravo, Zgombić i Partneri, Zagreb, 2005., str. 275.

²³ Sajko, Krešimir, Međunarodno privatno pravo – V. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2009., str. 297.

²⁴ Triva, Siniša, Građansko procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 1983., str. 649.

ambijent, jednostavnost postupovnih pravila te brzina u rješavanju spora.²⁵ Za razliku od sudaca u sudskom postupku na čije djelovanje stranke nemaju utjecaj, u arbitraži stranke svoj spor povjeravaju osobama i stručnim ekspertima od njihova povjerenja. Stranke u arbitraži imaju uspješne izgleda u pronalaženju pravičnog rješenja zbog nepovezanosti arbitara za određeni pravni sistem što im je prednost pri pronalaženju rješenja. One su ovlaštene na suđenje u arbitražnom postupku na temelju arbitražnog ugovora, odnosno arbitražne klauzule unesene u njihov ugovor prije nego je spor nastao.²⁶ Jednako kao i u sudskom postupku, svaka od stranaka sa svojim punomoćnikom iznosi činjenične navode potkrijepljene argumentima te pobija navode protivne strane. Najvažnija radnja kako u sudskom tako i u arbitražnom postupku je donošenje odluke od strane suca ili sudaca, odnosno arbitara a na koju stranke nemaju nikakvog utjecaja.²⁷

Arbitražni je postupak za razliku od sudskog kraći ali i skuplji. Stranke ponekad znaju imati poteškoća pri izboru arbitara što za posljedicu ima činjenicu da im je za sastavljanje arbitražnog vijeća te početak arbitražnog postupka potrebno dulje vremena. Sporost u postupanju arbitara koja može proizlaziti s jedne strane zbog nedostatka čvrstine u stavu i nepristranom postupanju arbitara te s druge strane u njihovom nepoznavanju ili nedovoljnom poznavanju prava je još jedna od negativnih osobina arbitražnog postupka. Nadalje, strah postoji i glede pretvaranja suđenja na temelju pravičnosti u arbitramost te podložnost arbitražne odluke na zahtjev nezadovoljne stranke slobodnoj ocjeni suda.²⁸

„Nasuprot svim slabostima arbitraže, državno pravosuđe i nadalje predstavlja atraktivan forum čvrstinom i trajnošću organizacije, nepristranošću sudaca koji poznaju pravna pravila, te određenošću i strogoćom procesnih formi i rokova.“²⁹

²⁵ Šimac, Srđan, Mirenje – alternativni način rješavanja sporova..., cit., str. 618.

²⁶ Loc. cit.

²⁷ Ibid., str. 619.

²⁸ Loc. cit.

²⁹ Loc. cit.

3. Pravni izvori

3.1. Zakon o mirenju kao *lex generalis* i razlozi njegovog donošenja

Zakonska kodifikacija postupka mirenja u RH sadržana je u ZM-u donesenom u listopadu 2003. godine. Hrvatska naime spada u manji krug država koje su zakonski kodificirale postupak mirenja u svojim pravnim sustavima. Prije ZM-a donesen je „paket“ procesnih zakona koji se odnose na rješavanje sudskih sporova te ovrhu sudskih odluka a sve s ciljem provođenja reforme poboljšanja funkcioniranja hrvatskog pravosuđa kako bi došlo do unaprjeđenja njegove učinkovitosti i kvalitete. Najznačajniji zakoni sadržani u tom „paketu“ su bili Zakon o arbitraži (u daljnjem tekstu: ZA) iz 2001. godine, novela Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) iz 2003. godine, izmjene Ovršnog i Stečajnog zakona koje su također nastupile 2003. godine. Također, 2002. godine je izmijenjen Obiteljski zakon (u daljnjem tekstu: OBZ) ali i drugi zakoni koji uređuju materijalno pravna pitanja.³⁰ ZM koji regulira postupak mirenja donesen je kao zadnji u tom „paketu“ kao što je već prethodno rečeno, 2003. godine. Razlog takvim značajnim zakonskim aktivnostima i promjenama jest nezadovoljavajuće stanje glede pružanja pravne zaštite pred hrvatskim sudovima. To je stajalište koje je dijelilo većina političkih stranaka u Saboru. Naime, nedovoljno brzim i neefikasnim sudskim postupkom dolazi do povrede prava na pravično suđenje u razumnom roku. Ta povreda prava je predmet postavljenih zahtjeva pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu u kojemu se RH nalazi u ulozi tuženika.³¹

Hrvatsko pravosuđe se dakle nastojalo reformirati na dva načina. Prvi se odnosi na reformu sudskih postupaka za koje je potrebno da budu jednostavniji i kraći a drugi se odnosi na poticanje primjene izvansudskog načina rješavanja sporova što uključuje mirenje i arbitražu.³²

3.1.1. Utjecaj adekvatnih modela u komparativnom i međunarodnom pravu na Zakon o mirenju

Prilikom izrade ZM-a, u nedostatku domaćeg iskustva, nacionalni zakonodavac se fokusirao na međunarodne i komparativne modele kojima je bio reguliran postupak mirenja. Posebni značaj za Hrvatsku imali su modeli koji su postojali na području EU ali i na području država članica Vijeća Europe. Preporuka Vijeća Europe o mirenju u građanskim i trgovačkim

³⁰ Uzelac, Alan... [et al.], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 33.

³¹ Ibid., str. 34.

³² Loc. cit.

sporovima te tzv. Zelena knjiga o alternativnom rješavanju sporova u građanskom i trgovačkom pravu donesena od Europske komisije, dva su osobita dokumenta prihvaćena od međunarodnih institucija 2002. godine čije su osnovne smjernice i bitni dijelovi koji se odnose na: pojam mirenja, polje primjene mirenja te načela postupka mirenja (dragovoljnost, nepristranost i neutralnost izmiritelja te jednak način postupanja izmiritelja prema strankama) ugrađeni u ZM.³³

Glede međunarodnih modela, najznačajniji utjecaj je imao UNCITRAL-ov Model zakon o međunarodnom trgovačkom mirenju iz 2002. godine. Radi se o tekstu za međunarodno trgovačko pravo donesenom od strane Komisije UN-a koji za razliku od prethodnih dokumenata osim smjernica i uputstava sadrži skup zakonskih pravila koja reguliraju postupak mirenja i mogu biti izravno ugrađena u domaće zakonodavstvo.³⁴ Nekoliko je razloga radi kojih je UNCITRAL-ov Model zakon izabran kao temelj za izradu ZM-a. Prvi je taj da RH ima pozitivna iskustva s preuzimanjem UNCITRAL-ovih modela. Naime, UNCITRAL-ov Model zakon o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži iz 1985. godine je poslužio kao uzor izradi ZA iz 2001. godine. Drugi je razlog da je UNCITRAL kao tijelo Komisije UN-a najprikladniji forum za provođenje harmonizacije prava na globalnoj razini jer je njegov sastav zastupljen predstavnicima država svih pravnih tradicija i kultura. Konačno, treći razlog se odnosi na aktivno sudjelovanje Hrvatske u UNCITRAL-ovim radnim skupinama pri izradi zakonskih tekstova pa tako i izradi predmetnog Model zakona.³⁵ S obzirom da je jedna od glavnih karakteristika UNCITRAL-ovih Model zakona njihova fleksibilnost, odnosno ovlast država potpisnica da dijelove zakona mijenjaju u skladu sa svojim potrebama³⁶ u ZM-u su učinjene određene modifikacije u odnosu na Model zakon a koje se uz izmjene u sadržaju i redoslijedu odnose i na proširenje primjene postupka mirenja na predmete koji nisu međunarodni i trgovački. Također, u ZM-u su uređena pitanja o utjecaju mirenja na zastarne rokove što nije slučaj sa Model zakonom.³⁷

Cjelokupno gledano, ZM kao glavni i jedini pravni izvor koji regulira postupak mirenja ima svoje pozitivne strane i kvalitete. Imamo li na umu visoki stupanj normativizma u Hrvatskoj, zakonsko reguliranje postupka mirenja je bio nužan i očekivan potez nacionalnog

³³ Ibid., str. 36. i 37.

³⁴ Ibid., str. 37.

³⁵ Loc. cit.

³⁶ Čičin-Šain, Nevia, Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, Vol. 44., No. 88, 7/2010., str. 114.

³⁷ Uzelac, Alan... [*et al.*], *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, op. cit., str. 38. i 39.

zakonodavca. Nadalje, pravni subjekti u Hrvatskoj imaju više povjerenja i sigurnosti u institut kao što je mirenje ako iza njega stoji pravna država.³⁸

3.1.2. Osnovni postulati Zakona o mirenju

Načela na kojima se temelji ZM nisu posebno normirana u istome, ali se iz cjelokupne slike zakona da ustanoviti da su njegovi glavni postulati sljedeći: dispozitivnost i stranačka autonomija, dobrovoljnost i konsenzualnost, neformalnost i povjerljivost postupka, procesna ravnoteža i poticanje mirenja kao izvansudskog načina rješavanja sporova.³⁹

Načela dispozitivnosti i stranačke autonomije najzastupljenija su načela u građanskom i trgovačkom pravu u kojemu je zasnivanje međusobnog odnosa između subjekata, rezultat volje istih. Pravnom subjektu je pružena sloboda da odluči hoće li doći do zasnivanja pravnog odnosa, s kime će to biti i kakvog sadržaja će taj pravni odnos biti.⁴⁰ Pravne norme ZM-a pokrivene su u najvećoj mjeri načelima dispozitivnosti i stranačke autonomije što za posljedicu strankama pruža slobodu da sporazumno odstupe od odredaba koje predviđa ZM i urede svoje odnose kako one to žele, sve u skladu s prisilnim propisima i moralom društva. Ukoliko stranke između sebe sporazumno ne urede odnose glede kojih imaju dispoziciju, ZM predviđa supsidijarna rješenja koja tada dolaze do izražaja. Stranke nisu ovlaštene svojim sporazumom odstupiti od striktnih pravnih odredaba koje se odnose na izmiriteljevu nepristranost i jednako postupanje. Nadalje, u postupku mirenja, stranke nagodbu mogu sklopiti samo o pravima kojima mogu slobodno raspolagati što bi značilo da neraspoloživa prava ne mogu biti predmet nagodbe između stranaka.⁴¹ Načela dispozitivnosti i stranačke autonomije najizraženija su u ZM-u u prijedlogu i prihvaćanju prijedloga za provođenje postupka mirenja, prenošenju informacija drugoj strani, sporazumnom izboru izmiritelja, načinu na koji će se provesti postupak mirenja, odustanku stranaka od mirenja i sklapanju nagodbe, sporazumu o tajnosti odnosno povjerljivosti postupka, odluci stranaka o tome koji će se dokazi moći upotrijebiti u sljedećim postupcima, dogovoru o odnosu mirenja i drugih postupaka te dogovoru o podjeli nastalih troškova.⁴²

Načela dobrovoljnosti i konsenzualnosti svoju primjenu pronalaze tijekom čitavog postupka mirenja jer stranke jednako kao i izmiritelj svoju suglasnost mogu povući kad žele, u

³⁸ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 115.

³⁹ Uzelac, Alan...[et al.], op. cit., str. 39.

⁴⁰ Blažević, Miroslav, Zakon o mirenju s komentarom, Novi informator, Zagreb, 2011., str. 8.

⁴¹ Uzelac, Alan...[et al.], op. cit., str. 40.

⁴² Blažević, Miroslav, op. cit., str. 8.

bilo kojem stadiju postupka.⁴³ Dobrovoljnost postupka mirenja je najsnažnije izražena u njegovom početku jer on započinje prihvatom prijedloga stranke za provođenje mirenja.⁴⁴ Preciznije govoreći, ne može se dogoditi da se postupak mirenja pokrene ukoliko stranke ili jedna od stranaka na to ne pristanu, dakle protivno njihovoj volji. Jednako tako, i trajanje postupka mirenja ovisi o volji stranaka. One mogu odlučiti da će ga okončati u bilo kojem trenutku ukoliko smatraju da je to potrebno. U svakom trenutku, jedna od stranaka može jednostrano odustati od postupka mirenja te će se on nastaviti samo u odnosu na stranke koje ostaju u postupku, naravno, uz njihovu suglasnost. Afirmacija načela dobrovoljnosti i konsenzualnosti se pronalazi i u fazi postupka mirenja u kojem stranke uz posredstvo izmiritelja nastoje pronaći sporazumna rješenja za njihov spor u vidu nagodbe.⁴⁵

Načelo neformalnosti se u mirenju očituje u manjem broju pravnih normi u usporedbi sa sudskim ili arbitražnim postupkom. Neformalnost postupka mirenja pruža mirenju fleksibilnost. Cilj je pravnih normi kojima se propisuje određeni vid formalnosti, zaštititi stranke i pružiti im pravnu sigurnost. Međutim, i u slučaju izostanka zahtijevane forme neće doći do nesagledivih posljedica. Neformalnost se proteže kroz cijeli postupak mirenja što je naročito vidljivo u slobodi stranaka da postupak vode usmeno, bez nekih određenih formalnosti kao što bi bilo npr. vođenje zapisnika. Nadalje, samo sklapanje nagodbe može biti neformalno pa ju stranke nisu dužne sklopiti u pisanom obliku ako to ne žele. Iako je pravilo da nagodba bude sklopljena u pisanom obliku radi stjecanja svojstva ovršne isprave, stranke ne moraju postupiti na taj predviđeni način.⁴⁶

Načelo povjerljivosti u postupku mirenja jedno je od ključnih mehanizama koje postupku pruža integritet ali i efikasnost. Sastoji se od tri elementa, interne povjerljivosti koju karakterizira odnos između stranaka i izmiritelja, eksterne povjerljivosti koja se odnosi na dužnost stranaka, izmiritelja i svih ostalih sudionika postupka mirenja da drže povjerljivim prema trećim osobama sve informacije i podatke saznate u postupku mirenja te treći element koji obuhvaća zabranu iznošenja dokaza iznesenih u postupku mirenja u budućim sudskim, arbitražnim ili drugim postupcima. Bez obostrane suglasnosti stranaka, ne može se izmiritelja i ostale osobe koje su sudjelovale u postupku mirenja prisiliti da daju iskaze u sudskom, arbitražnom ili nekom drugom postupku a koji su povezani sa saznatim podacima i informacijama. Iznimka se može učiniti radi nužne zaštite javnog poretka te u opsegu i pod uvjetima koje traži zakon. Nadalje, iznimka vrijedi i za potrebitost provedbe ili ovrhe

⁴³ Ibid., str. 7.

⁴⁴ Uzelac, Alan... [et al.], op. cit., str. 40.

⁴⁵ Loc. cit.

⁴⁶ Ibid., str. 41.

nagodbe.⁴⁷ Načelo povjerljivosti postupka mirenja treba pružati garanciju strankama da postupak mirenja teče maksimalno otvoreno i da se protiv njih neće upotrijebiti ono što su one iznijele u postupku kao niti eventualni kasniji kompromis sastavljen u obliku nagodbe.

Načelo procesne ravnoteže ili jednakog postupanja sa strankama svoju težinu pronalazi u stalnom nastojanju treće neutralne osobe, u ovom slučaju izmiritelja, da u postupku izjednači moć stranaka. Izmiritelj je kako navodi članak 9. ZM-a dužan „zadržati pravičan i jednak odnos prema strankama.“⁴⁸ Imajući na umu načelo jednakog postupanja sa strankama, izmiritelj se je strankama dužan obraćati na jednak način, postavljati podjednaka pitanja, davati jednako vremena strankama da se izjasne i detaljno obrazlože svoje stajališta. Stranke temeljem načela jednakog postupanja imaju pravo da nesmetano izraze svoju volju kao i ponudu za nagodbu. Jednako postupanje sa strankama u njima mora izazvati osjećaj ravnopravnosti neovisno o njihovim socijalnim, stručnim ili drugim aspektima kao što je npr. imanje odvjetnika.⁴⁹ Zahtijeva se dakle izmiriteljeva neutralnost i nepristranost. Dužnost je izmiritelja da strankama istakne sve okolnosti koje postoje a koje mogu dovesti u pitanje njegovu nepristranost i neutralnost. Pravna norma, točnije, prethodno navedeni članak 9. striktno je prirode te od nje stranke ne mogu odstupiti sporazumno.⁵⁰

Načelo poticanja mirenja kao izvansudskog načina rješavanja sporova vodi u smjeru primarnosti rješavanja sporova mirnim putem a pribjegavanje sudskom postupku treba biti posljednje utočište stranaka. Da bi potaknuo primjenu postupka mirenja kao mehanizma za rješavanje sporova, ZM pruža slobodu glede vođenja postupaka mirenja te osnivanja tijela i organizacija za mirenje. Nadalje, najvažniju ulogu u poticanju stranaka da svoj spor riješe mirenjem imaju sudovi koji mogu te iste stranke uputiti da svoj spor riješe izvansudski i odgoditi daljnje radnje u sudskom postupku.⁵¹

3.2. Lex specialis propisi

3.2.1. Zakon o parničnom postupku

U ZPP-u postoje pravne odredbe koje se odnose i koje se primjenjuju u mirenju. Nalaze se u člancima 288.a, 186.d-186.g te 186.a.

Članak 288. a ističe dužnost suca da strankama u sporu predloži da svoj spor riješe mirnim putem. Tako predmetni članak navodi da će sudac pozvati stranke tijekom pripremnog

⁴⁷ Blažević, Miroslav, op. cit., str. 8.

⁴⁸ ZM, članak 9.

⁴⁹ Blažević, Miroslav, op. cit., str. 8.

⁵⁰ Uzelac Alan...[et al.], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 42.

⁵¹ Loc. cit.

ročišta da svoj spor riješe mirnim putem, odnosno da sklope sudsku nagodbu.⁵² Nastojanje suca da stranke usmjeri na rješavanje njihovog spora mirenjem, odnosno sklapanjem sudske nagodbe dio je parničnog postupka. Ono se događa na njegov prijedlog i pod njegovim nadzorom. Sudac zadržava sudačke ovlasti koje su jednake onima koje je imao u sudskom postupku. Ukoliko sudac ne uspije stranke privoliti na sklapanje sudske nagodbe ili taj pokušaj prođe bezuspješno, pred istim sucem će se nastaviti sudski postupak. Rješavanje spora sklapanjem sudske nagodbe iz ZPP-a različito je od rješavanja spora postupkom mirenja koji se nalazi u ZM-u.⁵³

U članku 186.d-186.g. detaljnije se opisuje mogućnost rješavanja spora između sukobljenih stranaka sudskim mirenjem, odnosno sklapanjem sudske nagodbe. Tako je u članku 186.d točki 1. navedeno da sud ima ovlast predlagati strankama tijekom trajanja cijelog parničnog postupka da svoj spor riješe sudskim ili izvansudskim mirenjem. Ukoliko se stranke suglase s prijedlogom suca i odluče svoj spor riješiti sudskim mirenjem, sudac će bez odgode zakazati ročište na kojemu će se pokušati riješiti spor mirnim putem te pozvati stranke, njihove zastupnike i punomoćnike ako ih stranke imaju. Izmiritelj koji će posredovati između stranaka određuje se s liste izmiritelja koju utvrđuje predsjednik suda. Nagodba koja je rezultat mirenja pri sudu jednaka je sudskoj nagodbi.⁵⁴ Nakon što su podnijele pravni lijek stranke mogu suglasnošću volja podnijeti prijedlog kojim traže da se provede postupak mirenja i da postupak vodi izmiritelj suda koji bi odlučivao o podnesenom pravnom lijeku. Neuspješnom provedbom postupka mirenja pokrenutog na prijedlog stranaka, izmiritelj koji je sudac tog suda, bio bi onemogućen u odlučivanju o pravnom lijeku podnesenom u toj pravnoj stvari. Postupak mirenja koji se provodi pred sudom podliježe odredbama ZM-a osim ako ZPP-om nije drukčije određeno.⁵⁵

Stranke također mogu suglasnošću volja izraženih u obliku sporazuma predložiti da svoj spor riješe izvansudski, pri nekom od centara za mirenje. U tom slučaju će sud stranke usmjeriti da se obrate predloženom medijacijskom centru u roku od osam dana te će zastati sa sudskim postupkom dok postupak izvansudskog mirenja ne završi. U narednom roku od osam dana dužnost je stranaka da obavijeste sud o obraćanju predloženom centru za mirenje.

Ukoliko izvansudsko mirenje završi uspješno, stranke će sudsku nagodbu sklopiti pred sudom koji je stranke usmjerio na mirenje. Neuspješnim okončanjem izvansudskog postupka

⁵² ZPP, Narodne novine, broj 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, članak 288.a

⁵³ Bilić, Vanja, op. cit., str. 164.

⁵⁴ ZPP, članak 186.d

⁵⁵ ZPP, članak 186.e

mirenja nastaje obveza stranaka da o tome bez odgode obavijeste sud kako bi se moglo nastaviti s parničnim postupkom.⁵⁶ Tijekom cijelog prvostupanjskog i drugostupanjskog postupka, stranke mogu zajednički zatražiti od suda da zastane s postupkom zbog namjere stranaka da spor pokušaju riješiti mirnim putem, odnosno mirenjem. Sud s postupkom može zastati godinu dana uz mogućnost jednog produženja ovog roka ukoliko to suglasno i s opravdanim obrazloženjem zahtijevaju stranke. Nakon što protekne rok od godine dana ili rok koji je sud naknadno produžio sud će po službenoj dužnosti nastaviti s parničnim postupkom.⁵⁷

Članak 186.a se odnosi na mirno rješavanje spora u sporovima u kojima je tužena strana RH. Tako predmetni članak navodi da osoba koja namjerava tužiti RH mora prije podnošenja tužbe podnijeti zahtjev nadležnom državnom odvjetništvu za mirno rješenje spora. Zahtjev za mirno rješenje spora sadržajno je jednak tužbenom zahtjevu. Podnošenjem potrebnog zahtjeva dolazi do zastarijevanja. Ukoliko između podnositelja zahtjeva i nadležnog državnog odvjetništva dođe do sklapanja nagodbe, ona će imati svojstvo ovršnosti. Podnositelj zahtjeva može tužbu protiv RH podnijeti ako njegov zahtjev ne bude prihvaćen ili o njemu ne bude odlučeno u roku od tri mjeseca od podnošenja zahtjeva. Međutim, bude li tužba podnesena prije donošenja odluke o zahtjevu za mirno rješenje spora, sud će takvu tužbu odbaciti. Sve prethodno navedene odredbe svoju će primjenu pronaći i u slučajevima u kojima je RH u ulozi tužitelja s namjerom da tuži neku osobu koja ima prebivalište ili sjedište u RH.⁵⁸

3.2.2. Zakon o radu

„Mirno rješavanje individualnih radnih sporova u Zakonu o radu (u daljnjem tekstu: ZOR) sadržano je u članku 133. stavku 1. koji navodi da radnik koji smatra da mu je poslodavac povrijedio neko pravo može u roku petnaest dana od dostave odluke kojom mu je povrijeđeno pravo zahtijevati od poslodavca ostvarenje tog prava.“⁵⁹ Obraćanje radnika poslodavcu radi ostvarenja prava za koje smatra da mu je povrijeđeno dovodi do odgađanja rješavanja spora pred sudom te mogućnosti mirnog rješavanja spora između poslodavca i

⁵⁶ ZPP, članak 186.f

⁵⁷ ZPP, članak 186.g

⁵⁸ ZPP, članak 186.a

⁵⁹ ZOR, Narodne novine, broj 93/14, članak 133. stavak 1.

radnika koje ne podliježe odredbama ZM-a ali pruža mogućnost radniku i poslodavcu da pregovorima pokušaju riješiti spor koji postoji između njih te tako izbjegnu sudski postupak.⁶⁰

Kolektivni radni sporovi također mogu biti riješeni mirnim putem. U članku 192. stavku 3. decidirano se navodi da kolektivni ugovor u sebi može sadržavati pravila koja se odnose na sastav i na način postupanja tijela koja su ovlaštena za mirno rješavanje sporova.⁶¹ Nadalje, u ZOR-u se u članku 205. stavku 4. spominje nemogućnost početka štrajka ukoliko prethodno nije okončan postupak mirenja. Ta odredba se podudara s odredbom koja regulira slučajeve kao što su pitanja kolektivnog ugovora i štrajka, odnosno kolektivnih radnih odnosa u kojima je provođenje postupka mirenja obvezno.⁶² Treća neutralna osoba koja provodi postupak mirenja u kolektivnim radnim sporovima naziva se miritelj. Lista na kojoj se nalaze osobe miritelja vodi se pri Gospodarskom socijalnom vijeću.⁶³ Koliku će naknadu za svoj rad dobiti miritelj ovisi od odluke ministra nadležnog za rad koji će se prethodno o tome konzultirati sa Gospodarsko-socijalnim vijećem i ministrom financija.⁶⁴ Rok u kojem stranke trebaju riješiti svoj spor mirenjem iznosi pet dana što je različito od roka mirnog rješavanja sporova prema ZM-u s obzirom da se ZM-om najčešće rješavaju sporovi građanskopravne i trgovačkopravne prirode dok se mirenje prema ZOR-u provodi u kolektivnim radnim sporovima.⁶⁵ Prijedlog koji u rješavanju kolektivnog radnog spora ponudi miritelj stranke mogu prihvatiti ili odbiti. Ukoliko ga prihvate, takav prijedlog ima učinke kolektivnog ugovora.⁶⁶ ZOR svoje odredbe koje se odnose na mirenje redovito primjenjuje na kolektivne radne sporove dok se na individualne radne sporove osim primjene odredaba ZOR-a mogu primijeniti i odredbe ZM-a kao i ona načela koja su primjenjiva za radne sporove.⁶⁷

3.2.3. Obiteljski zakon

Obiteljska medijacija naziv je jednog od poglavlja sadržanih u Obiteljskom zakonu (u daljnjem tekstu: OBZ). „Obiteljska medijacija je postupak u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa uz pomoć jednog ili više obiteljskih medijatora.“⁶⁸ „Obiteljski medijator je nepristrana i posebno educirana osoba koja je upisana

⁶⁰ Bilić, Vanja, op. cit., str. 170.

⁶¹ ZOR, članak 192. stavak 3.

⁶² Bilić, Vanja, op. cit. str. 170.

⁶³ ZOR, članak 207. stavak 1.

⁶⁴ ZOR, članak 207. stavak 1.

⁶⁵ Bilić, Vanja, op. cit., str. 171.

⁶⁶ Loc. cit.

⁶⁷ Loc. cit.

⁶⁸ Obiteljski zakon, Narodne novine, broj 103/15, članak 331. stavak 1.

u registar obiteljskih medijatora.“⁶⁹ Obiteljskom medijacijom se želi postići nekoliko ciljeva od kojih su najznačajniji sljedeći: postizanje plana između roditelja o njihovoj zajedničkoj roditeljskoj skrbi kao i drugih sporazuma koji se odnose na dijete. Nadalje, sporazum stranaka u postupku obiteljske medijacije se proteže i na druga sporna pitanja kao što su pitanja imovinske i neimovinske naravi.⁷⁰ S obzirom da je OBZ *lex specialis* u odnosu na ZM kao *lex generalis*, OBZ u članku 333. omogućuje na odgovarajući način primjenu odredaba ZM-a osim ukoliko je OBZ-om drukčije određeno. U obiteljskom pravu, najznačajnija situacija u kojoj se provodi mirenje je ona u kojoj bračni drugovi žele raskinuti svoj brak a imaju zajedničko maloljetno dijete. Članak 54. stavak 1. za takve slučajeve navodi da je potrebno da bračni drugovi u tom slučaju prije podnošenja tužbe ili sporazumnog zahtjeva za razvod braka sudu, se jave Centru za socijalnu skrb koji će onda provesti obvezno savjetovanje među njima s ciljem uređenja njihovog odnosa kao i njihovog odnosa prema djetetu.⁷¹ Obvezno savjetovanje kako ističe članak 322. stavak 1. OBZ-a se provodi u dvama slučajevima, Prvi se odnosi kako je prethodno navedeno na slučajeve u kojima se bračni drugovi ili jedan od bračnih drugova želi razvesti a imaju maloljetno dijete. Drugi slučaj se odnosi na provođenje obveznog mirenja prije pokretanja ostalih sudskih postupaka kojima se riješava pitanje ostvarivanja roditeljske skrbi te osobnih odnosa s djetetom.⁷²

3.2.4. Zakon o zaštiti potrošača

U Zakonu o zaštiti potrošača (u daljnjem tekstu: ZPP) članci 105. i 109. se odnose na mirenje. Članak 105. navodi da se u situacijama u kojima postoji spor između trgovca i potrošača on može riješiti na način da se podnese prijava Sudu časti Hrvatske gospodarske komore, Sudu časti Hrvatske obrtničke komore ili da se strane u sporu odluče na podnošenje prijedloga za mirenje koje će se odvijati u centrima za mirenje.⁷³ Na postupak mirenja koji će se voditi u prethodno iznesenom slučaju primjenjuje se ZM ali i Pravilnik o mirenju centra za mirenje bilo da se radi o Hrvatskoj gospodarskoj komori ili Hrvatskoj obrtničkoj komori.⁷⁴ Članak 109. u članku 1. i 2. ističe da prije pokretanja postupka za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, stranke imaju mogućnost pokrenuti postupak mirenja pred centrom za mirenje te tako sklopiti nagodbu između sebe. Kao i u prethodno navedenom članku i ovaj postupak

⁶⁹ OBZ, članak 331. stavak 2.

⁷⁰ OBZ, članak 331. stavak 3.

⁷¹ OBZ, članak 54. stavak 1.

⁷² OBZ, članak 332. stavak 1. točka 1. i 2.

⁷³ ZZP, Narodne novine, broj 41/14, 110/15, članak 105. stavak 1.

⁷⁴ ZZP, članak 105. stavak 3.

mirenja se provodi sukladno odredbama ZM-a kao i Pravilnika o mirenju jednog od centara pri kojemu se vodi mirenje.⁷⁵

⁷⁵ ZZP, članak 109. stavak 1. i 2.

4. O postupku mirenja s naglaskom na postupak izvansudskog mirenja

4.1. Provođenje mirenja u sudskom postupku i izvansudsko mirenje

U RH, alternativno rješavanje sporova ne postoji dugo u svom modernom obliku. Njegova afirmacija je rezultat utjecaja vanjskih država, početno SAD-a a kasnije i država EU. Dva su prethodno spomenuta važna izvora sekundarnog zakonodavstva EU koja se odnose na afirmaciju i poticanje mirenja u europskim državama pa tako i u Hrvatskoj. Prvi je „Preporuka o medijaciji u građanskim i trgovačkim sporovima“ donesena od Vijeća Europe 2002. godine a drugi, „Zelena knjiga o alternativnom rješavanju sporova u građanskom i trgovačkom pravu“ donesena od Europske komisije također iste godine. Obje preporuke svoj sadržaj usmjeravaju na građanske i trgovačke sporove.⁷⁶ Na međunarodne trgovačke ali i druge dispozitivne sporove primjenjivao se i UNCITRAL-ov Model zakon iz 2003. godine koji je bio uzor hrvatskom nacionalnom zakonodavstvu u izradi prvog ZM-a donesenog 2003. godine. Štoviše, odredbe iz ZM-a iz 2003. godine, najvećim dijelom su podjednake UNCITRAL-ovom Model zakonu. Kao što je prethodno spomenuto, svi navedeni strani pravni izvori prvenstveno su bili usmjereni na rješavanje građanskih i trgovačkih sporova, preciznije klasičnih imovinskih sporova. Sukladno komparativnim nacionalnim zakonodavstvima i RH je mirenje započela s inicijativama i projektima kao što su osnivanje pojedinih centara za mirenje i pilot projekata mirenja koji su za cilj imali rješavanje prvenstveno trgovačkih a onda i građanskih sporova.⁷⁷

Dva modela za rješavanje predmetnih sporova koja su se iskristalizirala posljednjih godina su model izvansudske, dobrovoljne i privatne medijacije te model sudske, državne medijacije. Ovaj drugi model je prema odredbama ZPP-a u početku bio najviše primjenjivan i redovito se nudio strankama u sudskom postupku što je i dovelo do njegovog procvata u usporedbi s manje uspješnim prvim modelom.⁷⁸

4.1.1. Provođenje mirenja u sudskom postupku

„Strategija reforme pravosuđa“ je u počecima afirmiranja mirenja u RH imala najveći utjecaj na širenje upotrebe mirenja kako bi se ono prepoznalo kao mehanizam za efikasnije, učinkovitije i brže rješavanje sporova što koristi državi, strankama i ostalim sudionicima u

⁷⁶ Uzelac, Alan, Aras, Slađana, Maršić, Martina, Mitrović, Maja, Kauzlarić, Željana, Stojčević, Paula, Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 60., No. 6. 12/2010., str. 1268.

⁷⁷ Loc. cit.

⁷⁸ Ibid., str. 1269.

sporu.⁷⁹ Prvi pilot-projekt mirenja pokrenut u ožujku 2006. godine pri Trgovačkom sudu u Zagrebu svoj idejni začetak pronalazi u pojedinim projektima međunarodnog značaja predvođenim od strane britanskih eksperata. Nedugo zatim, pilot-projekti mirenja započinju na sudovima opće stvarne nadležnosti, točnije, na osam općinskih sudova. U 2007. godini u provođenje mirenja je uključen i Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: VTSRH) kao prvi drugostupanjski sud. Do kraja 2008. godine, mirenje se provodi na svim općinskim i trgovačkim sudovima u Republici Hrvatskoj. Nadalje, s pilot – projektima je bilo potrebno obučiti buduće suce izmiritelje pa je u tu svrhu provedena temeljna obuka sudaca izmiritelja. Pilot-projekti mirenja su se odvijali na način da je strankama u sporu u tijeku sudskog postupka ponuđeno da isti riješe mirenjem. Ukoliko bi se stranke s tim prijedlogom suglasile, započelo bi se provoditi mirenje od strane izmiritelja koji su u pravilu bili drugi suci istog suda. Najbolji pokazatelj uspješnosti pilot-projekata mirenja je bila inicijativa ministarstva pravosuđa temeljem koje su u ZPP unesene nove zakonske odredbe koje reguliraju sudsku medijaciju.⁸⁰ Relevantna zakonska odredba koja ovlašćuje suca i stranke da u parničnom postupku predmetni spor riješe sklapanjem nagodbe se nalazi u članku 321. ZPP-a. Tako ZPP u točki 1. navodi sljedeće: „Stranke mogu tijekom cijelog postupka pred parničnim sudom do njegovog pravomoćnog okončanja zaključiti nagodbu o predmetu spora (sudska nagodba), pa i tijekom postupka pred drugostupanjskim sudom do donošenja drugostupanjske odluke u povodu žalbe. Nagodba se može odnositi na cijeli tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio. Sud će u tijeku postupka upozoriti stranke na mogućnost sudske nagodbe i pomoći im da zakluče nagodbu.“⁸¹

Najbolji pojedinačni rezultati izraženi u brojkama za prvih devet mjeseci 2007. godine pokazuju da su 134 predmeta riješena mirenjem na zagrebačkom Trgovačkom sudu, na zagrebačkom Općinskom sudu su riješena 63 predmeta dok su njih 53 riješena na brodsko – slavonskom Općinskom sudu, dok je na riječkom Općinskom sudu mirenjem riješen 51 predmet. Da bi se potaknulo stranke da u što većoj mjeri posežu za mirenjem kao mehanizmom rješavanja svojih sporova, u prvoj fazi, mirenjem pri sudovima.⁸²

U razdoblju od tri godine od početka provođenja pilot-projekata mirenja, najviše nagodbi je sklopljeno u predmetima koji se odnose na isplatu dok je broj riješenih sporova u radnim, statusnim ili autorskim pravima zanemariv što je jedna od negativnih karakteristika

⁷⁹ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 117.

⁸⁰ Uzelac, Alan...[et al.], Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja, op.cit., str. 1271.

⁸¹ ZPP, članak 321.

⁸² Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 117.

pilot projekata. Nadalje, suci izmiritelji su mišljenja da bi postupak mirenja pri sudu bio učinkovitiji ukoliko bi se strankama takva mogućnost odmah ponudila na početku sudskog postupka. Stranke se ponekad ne odluče upustiti u postupak mirenja na nagovor njihovih odvjetnika a sve zbog namjere za podnošenjem tužbe radi povrede prava na pravično suđenje. Upuštanjem u postupak mirenja u tom slučaju stranke bi si smanjile šansu za dobivanje pravične naknade zbog dugotrajnosti suđenja.⁸³

4.1.2. Izvansudsko mirenje

Među organizacijama koje su se najranije oformile kako bi se u njima moglo provoditi izvansudsko mirenje bili su centri za mirenje. Oni su danas u Hrvatskoj jedini oblik privatnih organizacija u kojima se odvija izvansudsko mirenje. Činjenicu da se radi o privatnim organizacijama bi trebalo relativizirati iz razloga što su centri u kojima rade, paradržavne institucije, čiji je rad potpomognut državnim subvencijama.⁸⁴ Prvi centar za mirenje mogao je uz arbitražu provoditi i mirenje. Nastao je izdvajanjem iz arbitražnog suda koji je djelovao pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (u daljnjem tekstu: HGK). Nedugo zatim je odlučeno da dođe do organizacijskog i funkcionalnog razdvajanja Stalnog izbranog sudišta kao arbitražnog servisa HGK i Centra za mirenje kao medijskog servisa HGK. Oba servisa su svoju djelatnost prvenstveno bazirala na klasičnim imovinskim sporovima te sporovima međunarodnog obilježja. Nekoliko godina kasnije dolazi do osnivanja drugih centara za mirenje pri Obrtničkoj komori (u daljnjem tekstu: HOK) i Udruzi poslodavaca (u daljnjem tekstu: HUP) koji donose svoje pravilnike rada u skladu sa ZM-om.⁸⁵ U pravilnicima prethodno navedenih Centara za mirenje su navedeni krugovi korisnika uslugama mirenja. Centar za mirenje pri HGK-u u svom pravilniku u članku 2. stavcima 1. i 2. navodi sljedeće: u stavku 1. „Centar pruža usluge u vezi s postupkom mirenja u kojem jedan ili više izmiritelja na nezavisan i nepristran način pomažu strankama da postignu nagodbu u građanskim, trgovačkim, radnim i drugim imovinskopravnim sporovima o pravima kojima mogu slobodno raspolagati“. „Provođenje postupka po ovom Pravilniku mogu zatražiti domaće i strane fizičke osobe.“⁸⁶

⁸³ Uzelac Alan...[*et al.*], Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja, op. cit., str. 1272.

⁸⁴ Ibid., str. 1274.

⁸⁵ Loc. cit.

⁸⁶ Pravilnik o mirenju centra za mirenje pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, Narodne novine broj 140/2009. članak 2. stavak 1. i 2.

Centar za mirenje pri HOK-u u članku 2. svog pravilnika kao ovlaštenike mirenja navodi članove HOK-a koji se nalaze u sporu s drugim fizičkim ili pravnim osobama neovisno radi li se o domaćim ili stranim osobama.⁸⁷ Pravilnik posljednjeg Centra za mirenje pri HUP-u određuje u članku 5. stavcima 1. i 2., kao korisnike mirenja, sve članove i stranke koji su zainteresirani svoj spor riješiti mirenjem neovisno kao i u prethodnom slučaju da li se radi o domaćim ili stranim osobama. Pravila i način odvijanja postupaka mirenja propisani tim pravilnicima su u skladu sa ZM-om što se i očekuje budući da se radi o podzakonskim aktima za koje je nužno da svoj sadržaj crpe iz višeg akta, odnosno u ovom slučaju ZM-a. Za svaku stranku koja se odluči na rješavanje spora mirenjem u jednom od ovih Centara smatra se da u potpunosti prihvaća odredbe pravilnika istih Centara.⁸⁸ Najveća prepreka kontinuiranom i kvalitetnijem radu Centara za mirenje je bila privlačenje stranaka koje su voljne svoj spor riješiti mirenjem. To je za posljedicu također imalo poteškoće u stvaranju značajnije i zamjetnije prakse, kako brojčano, tako i po kakvoći predmeta koji su pristizali Centrima za mirenje. Izmiritelji su pred sebe i rad Centara postavili velika očekivanja iščekujući da će im u rješavanje pristizati visokoprofilni trgovački sporovi. Međutim, stvarnost se pokazala drukčijom. Centar za mirenje pri HGK kao prvoosnovani i najveći centar je u prvim godinama njegovog rada rješavao pet do šest slučajeva godišnje što je jako malo s obzirom na očekivanja. Do ciljanog povećanja priljeva predmeta nije došlo ni odlukom HUM-a koja se odnosila na besplatan rad izmiritelja s namjerom stjecanja prakse i iskustva.⁸⁹ Kao uzrocima takvih nepovoljnih rezultata izvansudskog mirenja smatraju se dva faktora. Prvi se odnosi na konkurentnu sudsku medijaciju koja se besplatno i uspješno nudi strankama tijekom sudskog postupka. Drugi faktor obuhvaća sociokulturnu narav stranaka i okoline glede razrješavanja konflikta te inertnost centara za mirenje u privlačenju korisnika. Građani nemaju naviku i mentalni sklop usmjeren prema sporazumnom rješavanju sporova jer očekuju da odluku o njihovom sporu donese državni autoritet, odnosno sud. U druge razloge kao što je neaktivnost centara za mirenje u pronalaženju korisnika spadaju još i nedostatna informiranost građana o mogućnosti upotrebe mirenja kao i o svim njegovim prednostima u odnosu na sudski postupak.⁹⁰

⁸⁷ Pravilnik o mirenju centra za mirenje pri Hrvatskoj obrtničkoj komori, Narodne novine broj 51/2005, članak 2.

⁸⁸ Uzelac Alan...[et al.], Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja, op. cit., str. 1275.

⁸⁹ Ibid., str. 1276. i 1277.

⁹⁰ Loc. cit.

4.2. Najpogodniji sporovi za mirenje

Praksa zapadnih zemalja, prije svega SAD-a i razvijenih europskih država je pokazala da se mirenjem najuspješnije rješavaju sporovi između pravnih osoba, odnosno trgovački sporovi. Po najvišem postotku sklopljenih nagodbi ističu se građevinski sporovi, sporovi vezani za intelektualno vlasništvo, sporovi za naknadu štete, sporovi koji se odnose na menadžment. Razlog tome je što zastupnici trgovačkih društava sporu i njegovom rješavanju pristupaju s manje emocija i napetosti, odnosno oni nisu osobno interesno i emocionalno uključeni u spor.⁹¹ Uz trgovačke sporove, uspješnim su se pokazali i obiteljski sporovi ponajviše zbog osjetljive prirode tih sporova kao i zbog toga što su u najvećem broju slučajeva u njih uključena i djeca. Nadalje, u postupku mirenja se efikasno mogu riješiti i radni sporovi jer je pronalaženje adekvatnog rješenja u takvim situacijama od važnosti za zajednicu u kojoj je takav spor nastao. Međutim, važno je znati da prevagu u pronalaženju obostranog zadovoljavajućeg rješenja nosi odlučnost i spremnost stranaka kao i njihovih punomoćnika da spor riješe mirenjem.⁹²

4.3. Pozitivne strane postupka mirenja

Informiranost stranaka o pozitivnim stranama postupka mirenja nužna je za proširenje upotrebe mirenja i njegovo povećanje popularnosti. Najvažnije kvalitete postupka mirenja koje je potrebno istaknuti su sljedeće: a) postupak mirenja strankama pruža slobodu da daju svoje viđenje spora i sve ono što iza njega stoji, b) u mirenju stranke iznose svoje emocije, subjektivna stajališta, potrebe, strahove i sve ono što ne mora biti samo pravno interpretirano, c) stranke između sebe izmijenjuju ideje o pronalasku rješenja za njihov spor, d) stranke su gospodari svog spora kao i kontrolori postupka mirenja, e) ukoliko stranke to odluče, one mogu mirenje prekinuti u svakom trenutku, f) odgovornost za uspjeh u postupku mirenja leži na strankama, g) pronalaženjem obostrano zadovoljavajućeg rješenja u postupku, obje strane su pobjednici što nije slučaj sa sudskim postupkom, h) sačuvan odnos između stranaka postignutom nagodbom odličan je temelj za njihovu buduću suradnju, i) tko je od stranaka u pravu odnosno u krivu u postupku mirenja uopće nije bitno, j) zadovoljstvo postignutim rješenjem postoji kod obje stranke, k) u fokusu su interesi stranaka a ne pravo koje oni imaju ili nemaju, l) izmiritelj je u postupku mirenja neutralan. On vodi stranke kroz postupak i

⁹¹ Uzelac Alan...[*et al.*], str. 183. i 184.

⁹² *Ibid.*, str. 184.

pomaže im razriješiti spor koji postoji između njih, lj) mirenje je jeftinije od sudskog postupka, m) mirenje vremenski kraće traje od sudskog postupka.⁹³

4.4. Detaljni prikaz postupka izvansudskog mirenja

4.4.1. Zakazivanje predmeta i priprema za postupak mirenja

Mirenje se kao postupak provodi u dvama mjestima: sudu, pa tada govorimo o sudu pridruženom mirenju te instituciji za provođenje postupka mirenja kada je u pitanju izvansudsko mirenje.⁹⁴ Mirenje se isto tako može provesti i na trećem neutralnom terenu imajući na umu članak 9. stavak 1. ZM-a koji navodi da će se postupak mirenja provesti na način na koji su se stranke sporazumjele.⁹⁵ Postupak mirenja u praksi Centra za mirenje HGK uobičajeno započinje na način da se jedna od stranaka bilo fizički, putem telefona ili elektroničkom poštom obrati Centru za mirenje sa zainteresiranošću za pokretanje postupka mirenja. Nakon uspješno ostvarenog primarnog kontakta s Centrom za mirenje, tajnik Centra uspostavlja kontakt s drugom strankom zahtijevajući da se druga stranka očituje o prijedlogu. Prihvatanjem prijedloga o pokretanju postupka mirenja uspješno je realiziran prvi korak u postupku mirenja. Spor između stranaka pretpostavlja možebitnu narušenost odnosa između istih pa će u nastavku, Centar za mirenje poslužiti kao svojevrsni posrednik u komunikaciji između stranaka.⁹⁶ Nadalje, nužno je da stranke izaberu izmiritelja koji će im pomoći razriješiti spor koji postoji između njih. Da bi im se u tome olakšalo, strankama se na uvid daje lista s izmiriteljima koji su ovlašteni djelovati u postupku mirenja. Ukoliko se stranke ne sporazumiju oko izbora izmiritelja, izmiritelja će sukladno članku 5. stavku 3. Pravilnika o mirenju HGK (u daljnjem tekstu: Pravilnik) imenovati predsjednik Centra za mirenje na što je također potreban pristanak stranaka.⁹⁷ Imenovani izmiritelj detaljno će proučiti predmet koji mu je naknadno dostavljen, posavjetovati se s nekim od svojih kolega izmiritelja glede spora ukoliko smatra da je to potrebno te ukoliko su stranke sklopile sporazum o mirenju pregledati sporazum i prilagoditi se strankama i pravilima postupka koje su one u sporazumu dogovorile.⁹⁸

Sklapanje sporazuma o mirenju u praksi zapadnih zemalja pokazalo se kao značajan element u uspješnosti postupka mirenja. Izmiritelj temeljem tog sporazuma tijekom cijelog

⁹³ Ibid., str. 186.

⁹⁴ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 119.

⁹⁵ ZM, članak 9. stavak 1.

⁹⁶ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 120.

⁹⁷ Pravilnik o mirenju Hrvatske gospodarske komore, Narodne novine broj 140/2009, članak 5. stavak 3.

⁹⁸ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 120.

postupka podsjeća stranke na prava i obveze kojih su se one prihvatile pridržavati a osobitu važnost taj čin izmiritelja ima u trenucima kad stranke zbog određenog razloga posustanu i klone duhom u namjeri razrješenja spora.⁹⁹

Zakazivanje predmeta kao glavne ciljeve ima upoznati stranke s postupkom mirenja, dogovoriti između izmiritelja i stranaka kako će biti strukturiran postupak mirenja, dogovoriti neke druge bitne elemente kao što su nazočnost stranaka, uvjete njihovog izlaganja, potrebitost daljnjih priprema glede postupka mirenja. Uz prethodno navedene elemente u postupku zakazivanja se isto može postići dogovor o trajanju postupka kao i plaćanju njegovih troškova.¹⁰⁰ Izmiritelj mora nastojati uspostaviti komunikaciju između stranaka te zadobiti njihovo povjerenje što je temelj za daljnje nastojanje u prevladavanju konflikta koji postoji među njima.¹⁰¹ Suradnja u pripremnoj fazi postupka mirenja ključna je za razumijevanje problema i prepreka koje priječe sklapanje nagodbe između stranaka. Prije početnog zajedničkog ročišta, izmiritelj može održati individualne sastanke sa strankama ukoliko utvrdi da će mu to koristiti s obzirom na složenost i zahtjevnost predmeta.¹⁰²

4.4.2. Početno zajedničko ročište na kojem izmiritelj stranke upoznaje s postupkom mirenja a stranke izmiritelja s njihovim problemom

Ususret zajedničkom ročištu, od stranaka i njihovih punomoćnika očekuje se da se s jednakom pažnjom i interesom pripreme za postupak mirenja kao što bi to učinili glede ročišta u sudskom postupku. Na zajedničkom ročištu izmiritelj „otvara ročište“ detaljno objašnjavajući postupak mirenja kao i neformalna temeljna pravila od kojih je najbitnije ono što se odnosi na čuvanje tajne što je dužnost izmiritelja i stranaka u postupku. Izmiritelj nastoji provesti raspravu na zajedničkom ročištu u civiliziranom tonu, nastoji voditi raspravu i upravljati njome. Izmiritelj ima i zadatak osiguravanja ugodne atmosfere u kojoj će sudionici postupka lakše moći iznijeti svoje viđenje spora. Tako će stranke na zahtjev izmiritelja iznijeti pravne argumente kao i relevantne činjenice koje podržavaju njihove stavove a izmiritelj će pažljivim slušanjem i postavljanjem pitanja strankama, nastojati u svojoj glavi složiti jasniju sliku o sporu te daljnji fokus prebaciti na ključna pitanja koja je potrebno razriješiti u sljedećim fazama postupka.¹⁰³ U komunikaciji sa strankama, uspješnom se pokazala

⁹⁹ Šimac, Srđan, Postupak mirenja s osvrtom na Zakon o mirenju, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, Vol. 43. No. 2., 04/2004, str. 106.

¹⁰⁰ Bilić, Vanja, op. cit., str. 126.

¹⁰¹ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 120.

¹⁰² Bilić, Vanja, op. cit., str. 126.

¹⁰³ Bilić, Vanja, Loc. cit.

„Harvarska metoda“ koja je vrlo čest predmet izmiriteljevog ophođenja sa strankama u zapadnim zemljama. Harvarska metoda ili metoda principijelnog pregovaranja specifična je iz prostog razloga što „se takvim pregovaranjem o pitanjima odlučuje na temelju njihovih vrijednosti, a ne pogađanjem usmjerenim na ono što svaka strana kaže da želi ili da ne želi učiniti. Taj način predlaže da treba, kad god je to moguće, tražiti obostranu korist, a kada su interesi suprotstavljeni, treba inzistirati da ishod bude utemeljen na pravednim kriterijima koji su neovisni o volji bilo koje strane.“¹⁰⁴ Metoda se sastoji od četiri djela. Prvi dio metode se zasniva na blagom i nježnom pristupu prema ljudima a oštrom pristupu prema problemu. Naime, metoda ističe da ukoliko želimo razriješiti sukob, njegovo razrješenje nećemo tražiti u ljudima nego u problemima koji postoje između njih.¹⁰⁵ Sljedeći dio metode fokus stavlja na interese a ne na pozicije. Da bi pregovori između stranaka u sporu rezultirali uspjehom, problem je potrebno potražiti u različitosti potreba, želja i strahova svake od stranaka a ne u njihovim suprotstavljenim pozicijama.¹⁰⁶ Treći dio harvarske metode ističe da suprotstavljene strane u suradnji s izmiriteljem trebaju iznaći rješenja koja će biti obostrano zadovoljavajuća, odnosno rješenja od kojih će obje strane imati koristi.¹⁰⁷ Naposljetku, četvrti dio se usredotočuje na potragu za kriterijima objektivnosti. Objektivni kriteriji, odnosno čvrsta i tehnička pravna pravila koja neće dovesti do razilaženja u mišljenju stranaka što bi nastupilo apliciranjem subjektivnih kriterija.¹⁰⁸

Izmiritelj će na zajedničkom ročištu, strankama izričito navesti koja je njegova ali i njihova uloga u postupku mirenja te da ključ razrješenja njihovih problema leži u njihovim rukama a nepostizanje uspjeha u postupku je njihova odgovornost.¹⁰⁹

4.4.3. Odvojeni privatni sastanci stranaka s izmiriteljem

Odvojeni sastanci izmiritelja sa strankama započinju nakon uspješno održanog zajedničkog ročišta. Dojmove koje su stekle po završetku zajedničkog ročišta stranke će preispitati uz pomoć svojih punomoćnika te na odvojenom sastanku iznijeti izmiritelju svoje viđenje ročišta kao i njihove stavove o ostalim pitanjima spora.¹¹⁰ U početku spomenuti odnos povjerenja između izmiritelja i stranaka svoj razvitak kao i daljnje snaženje pronalazi upravo u odvojenim sastancima a što će izmiritelj postići aktivnim slušanjem kao i postavljanjem

¹⁰⁴ Fisher, Roger, Ury, William, Patton, Bruce, Kako do da, Do dogovora pregovorom, a ne predajom, Neretva, Zagreb, 2003., str. 20.

¹⁰⁵ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 120.

¹⁰⁶ Fisher, Roger, Ury, William, Patton, Bruce, op. cit., str. 63.

¹⁰⁷ Ibid., str. 80.

¹⁰⁸ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 120.

¹⁰⁹ Šimac, Srđan, Mirenje-alternativni način rješavanja sporova, op. cit., str. 626.

¹¹⁰ Bilić, Vanja, op. cit., str. 126.

potpitanja stranci. Odvojeni sastanci su najznačajniji stadij postupka mirenja jer upravo u njima dolazi do razjašnjavanja glavnih razloga zbog kojih je spor nastao a što je rezultat otvaranja stranke izmiritelju i iznošenja svih činjenica i mišljenja ali ponajviše onih za koje nije poželjno da ih druga stranka sazna.¹¹¹ Odvojeni sastanci stranaka s izmiriteljem u najboljem slučaju rezultiraju pronalaženjem zajedničkih interesa, utvrđivanjem prioriteta svake od stranaka, utvrđivanjem njihovih interesa i potreba, prava i obveza, potencijalnog predmeta sporazuma, diskutira se o mogućim najboljim i najgorim rješenjima za stranke, alternativnim rješenjima te kontinuitetu odnosa između stranaka u budućnosti. Važno je istaknuti povećanu pažnju s kojom izmiritelj mora postupati na individualnim sastancima sa strankama glede održanja njegove neutralnosti u postupku kako ne bi uspjeh mirenja doveo u pitanje.¹¹² Iznošenje svih činjenica i mišljenja nabijenih emocijama, za stranke u postupku je osjetljivo pitanje pa one mogu u potpunosti spriječiti izmiritelja da ono što je saznao prenosi drugima ili ga mogu ovlastiti na prenošenje samo onoga što mu nisu zabranile. U tom slučaju govorimo o prije spomenutom načelu povjerljivosti.

Koliko će se dugo vremena stranke sastajati s izmiriteljem na odvojenim ročištima i koliki će vremenski period trebati proći da bi između sebe sklopile nagodbu ovisi o njihovoj spremnosti da okončaju spor sporazumnim rješenjem. Česti su slučajevi kad stranke uspiju postići nagodbu već tokom prvog radnog dana¹¹³ ali da se ne bi s postupkom išlo u vječnost, ZM u članku 12. točki 4. navodi da će se postupak mirenja dovršiti ukoliko stranke između sebe ne sklope nagodbu u roku od šezdeset dana od početka postupka ili u nekom drugom roku koji su one sporazumno odredile.¹¹⁴

4.4.4. Završni zajednički sastanak stranaka i izmiritelja

Ovaj stadij postupka mirenja karakterizira najaktivnija uloga izmiritelja u namjeri postizanja nagodbe između stranaka. Izmiritelj strankama nastoji pružiti jasnu sliku njihovog spora kao i ključne razloge koji su uzrok spora a sve temeljem prethodno iznesenog i prodiskutiranog na odvojenim privatnim sastancima a uz strogo pridržavanje načela povjerljivosti i nepristranosti. Na završnom zajedničkom ročištu se nastoji ukloniti sve nejasnoće koje su prisutne među strankama a isto tako i utvrditi sve ono oko čega su stranke složne.¹¹⁵ Izmiritelj stranke potiče da proaktivno daju prijedloge i pronalaze kreativna rješenja

¹¹¹ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str.121.

¹¹² Šimac, Srđan, Mirenje-alternativni način rješavanja sporova, op. cit., str. 627.

¹¹³ Uzelac, Alan...[et al.],Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 89.

¹¹⁴ Zakon o mirenju, Narodne novine broj 18/11, članak 12. točka 4.

¹¹⁵ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 121.

koja nadilaze bezizlazne situacije u kojima se stranke mogu naći a koja smjeraju zaključenju nagodbe. Na davanje konstruktivnog prijedloga sadržaja nagodbe ovlašten je sukladno članku 11. ZM-a čime pomaže strankama u istom zajedničkom interesnom cilju ukoliko su im ti prijedlozi prihvatljivi.¹¹⁶ Izmiritelj u svojoj ulozi poticatelja sklapanja nagodbe mora paziti da ne bi prijedlog nagodbe prerano ponudio kad stavovi stranaka još uvijek nisu fiksirani te tako kompromitirao svoju neutralnost.¹¹⁷ Da bi suzbio neodlučnost i odustajanje stranaka od sklapanja nagodbe uz istodobno povećanje motivacije za sklapanje iste, izmiritelj ih podsjeća zašto su odlučile svoj spor riješiti u postupku mirenja, kako bi prošle u sudskom postupku i s kolikim postotkom uspješnosti odnosno neuspješnosti. Uz to, izmiritelj iznosi i ostale usporedbe mirenja sa sudskim postupkom kao što su troškovi koje bi stranke bile dužne podmiriti ali i dužinu sveukupnog trajanja sudskog postupka uključujući prvostupanjski ali i drugostupanjski postupak te konačno postupak prisilne ovrhe.¹¹⁸ Izmiritelj se dakle doista treba potruditi da svi prethodni naponi i uspješno održani emocijama nabijeni individualni sastanci sa strankama urode plodom u obliku razrješenja nesuglasica koje između stranaka postoje te stvaranja kompromisa glede onih spornih pitanja o kojima stranke mogu postići suglasnost koja im je u zajedničkom interesu a sve s ciljem razrješenja spora koji postoji između njih te budućeg održavanja međusobnih kvalitetnih odnosa.

4.5. Okončanje postupka mirenja

Mirenje okončava na dva načina: uspješnim sklapanjem nagodbe ili odustankom stranaka od postupka mirenja i sklapanja nagodbe.¹¹⁹ Uspješno sklapanje nagodbe bi trebalo biti primarno i trebalo bi poduzeti sve što je u moći stranaka te ostalih sudionika da postupak mirenja rezultira takvim ishodom. Cjelokupna svrha mirenja je pomoći strankama da sklope nagodbu i tako uspješno realiziraju bit mirenja. U najvećem broju slučajeva, nagodba će biti sklopljena u pisanom obliku te potpisana od stranaka koje su sudjelovale u mirenju a ponekad i od izmiritelja.¹²⁰ Nije preporučljivo izuzev izričite zamolbe stranaka da izmiritelj osobno sastavlja tekst nagodbe zbog mogućih nesporazuma koji bi kasnije mogli uslijediti. Predlaže se prepustiti strankama da one diktiraju tekst izmiritelju. „Izmiritelj bi trebao svojim znanjem i formalnim obrazovanjem osigurati da nagodba bude razumna, poštena, ostvariva, provediva

¹¹⁶ ZM, članak 11.

¹¹⁷ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 121.

¹¹⁸ Šimac, Srđan, Mirenje-alternativni način rješavanja sporova, op. cit., str. 627. i 628.

¹¹⁹ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 121.

¹²⁰ Uzelac, Alan...[et al.], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 86.

te u duhu zakona,¹²¹ odnosno da je tekst nagodbe rezultat postizanja kompromisa glede onih pitanja oko kojih su se stranke uspjele sporazumjeti, da ugovorna odredba u nagodbi nije u protivnosti s prisilnim propisima ili pravilima javnog morala te da je ovršno podobna¹²².

Pod neuspješnim ishodom mirenja, Zakon o mirenju izričito podrazumijeva četiri moguće situacije a koje su sljedeće: 1) protek vremena za sklapanje nagodbe koji iznosi šezdeset dana ili neki drugi vremenski period koji su stranke odredile, 2) suglasnost obje stranke da se postupak mirenja okonča o čemu je izmiritelj obaviješten pisanim putem, 3) inicijativa izmiritelja da se završi s mirenjem a s prethodnim pozivom strankama da o tome daju svoje mišljenje jer daljnje postizanje sporazuma više nema svrhu, 4) pisana izjava jedne od stranaka upućena izmiritelju i ostalim strankama da odustaje od postupka mirenja osim ukoliko nakon njezinog izlaska iz postupka postoje dvije ili više stranaka koje i dalje žele razriješiti svoj spor s nagodbom i samim tim su voljne nastaviti postupak.¹²³

4.5. Početak i pokretanje postupka mirenja

Pokretanje postupka mirenja redovito je rezultat vanjskog poticaja, odnosno zahtjeva jedne od stranaka ili osoba bliskih strankama koje su u sporu da isti riješe mirenjem. Međutim, prijedlog za pokretanje postupka mirenja može doći i od strane trećega. Naime, aktivnu ulogu u poticanju pravnih subjekata, bilo da se radi o fizičkim ili pravnim osobama, tj. njihovim zastupnicima da sporove riješe mirenjem imaju organizacije za mirenje, naročito ako se one mirenjem bave kao komercijalnom djelatnošću.¹²⁴ Trenutak pokretanja postupka mirenja ne odnosi se na upućivanje prijedloga jedne stranke drugoj nego prihvatanjem prijedloga za pokretanje istog. Potrebno je dakle, a tako i članak 6. stavak 2. ZM-a navodi, da stranka prihvati njoj upućeni prijedlog, osim kad se radi o sporovima u kojima je pokretanje postupka mirenja obvezno.¹²⁵ Iz prethodno navedene zakonske odredbe su vidljivo izražena načela stranačke autonomije i konsenzualnosti. Preciznije rečeno, da bi postupak mirenja mogao započeti, obje stranke moraju biti suglasne s tim. Prijedlog koji jedna stranka upućuje drugoj bi trebao biti određen ili barem odrediv, navodeći spor koji bi se mirenjem trebao riješiti kao i osnovne elemente mehanizma temeljem kojeg će se spor riješiti kako bi se bez ikakve sumnje moglo zaključiti da se radi o mirenju.¹²⁶ Nakon što je prijedlog za mirenje

¹²¹ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 121.

¹²² Bilić, Vanja, op. cit., str. 158.

¹²³ ZM, članak 12.

¹²⁴ Uzelac, Alan...[et al.], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 68.

¹²⁵ ZM, članak 6. stavak 2.

¹²⁶ Uzelac, Alan...[et al.], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 68.

upućen i stranka ga je zaprimila, potrebno je da se na njega očituje u roku od petnaest dana od njegovog primitka. Zakonodavac ostavlja slobodu strankama da ukoliko to žele, odrede i dulji rok od prethodno navedenog što ukazuje na činjenicu da se radi o roku koji je dispozitivne prirode.¹²⁷ Stranka koja je zaprimila prijedlog, ne mora dati na njega odgovor nego se može i oglušiti. Ukoliko to učini, protekom zakonskog roka od petnaest dana ili roka koji su stranke suglasno ugovorile, smatra se da je odaslani prijedlog odbijen. Predmetna pravna norma tipičan je primjer primjene načela litiskontestacije, odnosno izjednačavanja šutnje i ogluhe sa odbijanjem. Ona je u ZM prvenstveno unesena da bi zaštitila interese stranke koja je inicijator postupka mirenja.¹²⁸ Stranka koja je inicirala postupak mirenja ima pravo da razriješi neizvjesnost u navedenim rokovima o prihvaćanju odnosno neprihvatanju prijedloga čak i ukoliko druga stranka svojom pasivnošću ne daje očite znakove koji bi se odnosili na njezino prihvaćanje odnosno neprihvatanje. Također, inicijator mirenja, svoj prijedlog može povući u zakonom propisanom ili drugom ugovorenom roku pazeći na to da to učini prije nego što predmetni rok protekne.¹²⁹ Nastup prekluzivnog roka za podnošenje tužbenog zahtjeva počinje teći protekom zakonskog roka od petnaest dana, odnosno protekom ugovorenog roka.¹³⁰

4.6. Sporazum stranaka o mirenju - medijacijska klauzula

Nije nužno da postupak mirenja uvijek započinje pristankom stranaka u njegovom sudjelovanju nakon što je spor nastao. ZM ostavlja mogućnost strankama da ukoliko to žele, sklope prilikom sklapanja ugovora, sporazum o mirenju kojim se obvezuju buduće sporove rješavati mirenjem.¹³¹ Nekoliko je elemenata koje bi trebala sadržavati medijacijska klauzula od kojih su najbitniji sljedeći: primjena mirenja kao alternativnog mehanizma rješavanja sporova na sve ili samo neke sporove koji proizidu iz ugovornog odnosa stranaka, tko će provesti i obaviti mirenje između sukobljenih stranaka, vremenski period u kojemu bi se mirenje trebalo provesti, mjesto održavanja postupka mirenja, unošenje klauzule povjerljivosti postupka mirenja u medijacijski sporazum kojom se zabranjuje strankama da činjenice i dokaze doznate u postupku mirenja koriste u drugim postupcima.¹³² Predmet medijacijske klauzule može biti sve što nije u suprotnosti s prisilnim propisima i javnim moralom. Tako,

¹²⁷ ZM, članak 6., stavak 3.

¹²⁸ Uzelac Alan...[*et.al.*], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 70.

¹²⁹ Loc. cit.

¹³⁰ Loc. cit.

¹³¹ ZM, članak 6. stavak 1.

¹³² Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 117.

ugovorne stranke mogu ugovoriti medijacijskom klauzulom zabranu pokretanja sudskog postupka ili arbitraže prije nego što se pokušao provesti postupak mirenja, kaznu koja će biti određena u medijacijskoj klauzuli a koja se odnosi na propuštanje pokretanja prvotno ugovorenog mirenja.¹³³

Da bi se ugovornim strankama olakšalo, Centar za mirenje pri HGK im pomaže ukoliko se odluče na unošenje medijacijske klauzule u njihov ugovor preporučujući im klauzule koje se odnose na: a) fakultativno mirenje, b) koje obvezuju stranke da nastankom spora razmatraju mirenje kao adekvatan postupak za rješavanje spora, c) koje obvezuju stranke na mirenje u određenom roku te d) klauzule u kojima se određuje pokretanje arbitražnog postupka nakon neuspješnog sklapanja nagodbe.¹³⁴ Medijacijska klauzula unesena u ugovor stranaka obvezuje sud, arbitre ili druga tijela kod kojih jedna od stranaka pokuša pokrenuti postupak mirenja da na zahtjev druge stranke odbaci njezin podnesak kao preuranjen kad sud utvrdi da između stranaka u sporu doista postoji sporazum kojim se one obvezuju provesti mirenje što isto tako podrazumijeva i zabranu pokretanja ili nastavljanja sudskih, arbitražnih ili drugih postupaka tijekom određenog vremenskog razdoblja ili do nastupanja točno određenog uvjeta.¹³⁵ Prethodno navedeno glede zabrane pokretanja sudskih, arbitražnih ili drugih postupaka sadržajno proizlazi iz članka 18. ZM-a.¹³⁶

4.7. Izmiritelj kao treća neutralna osoba u postupku mirenja

4.7.1. Osnovno o izmiritelju

ZM u članku 3. stavku 2. definira izmiritelja kao osobu koju su stranke u sporu sporazumno odabrale da upravlja postupkom mirenja i pomogne im postići da sklope nagodbu i razriješe međusobni spor.¹³⁷ Izraz izmiritelj postojao je i prije donošenja ZM-a u Zakonu o arbitraži gdje je bilo navedeno da postupke mirenja provodi izmiritelj. Bez obzira na naziv jasno je da se radi o trećoj neutralnoj osobi koja svojim znanjem i vještinama nastoji pomiriti stranke. S obzirom na to, upotrebljavaju se i izrazi kao što su medijator, concilijator, posrednik, a dopušteno je koristiti i izraz miritelj.¹³⁸ U definiciji izraza izmiritelj, najveću pozornost treba obratiti na dio koji se odnosi na stranački sporazumni odabir izmiritelja. Naime, da bi se postupak mirenja uopće mogao voditi, stranke moraju izabrati izmiritelja.

¹³³ Bilić, Vanja, op. cit., str. 148.

¹³⁴ Ibid., str. 148. i 149.

¹³⁵ Ibid., str. 148.

¹³⁶ ZM, članak 18.

¹³⁷ ZM, članak 3.

¹³⁸ Bilić, Vanja, op. cit., str. 152.

One isto tako, izbor izmiritelja mogu prepustiti organizaciji za mirenje koja će onda izabrati osobu ili osobe koje se nalaze na listi izmiritelja organizacije za mirenje. Međutim, finalnu potvrdu na takav izbor moraju dati obje stranke. Kakve će i kolike biti ovlasti izmiritelja u postupku mirenja također sporazumno odlučuju stranke. Potrebno je da se zajednička suglasnost o izboru izmiritelja proteže kroz cijeli postupak mirenja, odnosno da se ne radi samo o inicijalnoj suglasnosti.¹³⁹

Kod izbora izmiritelja, stranke nisu vezane pravilima i zahtjevima glede kvalifikacija ili nekih posebnih sposobnosti koje izmiritelj mora imati. Prethodno navedeno ne ide u smjeru osporavanja potrebe da postupak mirenja vodi i ulogu izmiritelja obavlja stručna osoba nego se potvrđuju ključna načela u postupku mirenja kao što su načelo fleksibilnosti, autonomije volje te neformalnosti postupka.¹⁴⁰ Stranke su te koje imaju potpunu slobodu izabrati osobu za koju smatraju da im može pomoći u rješavanju njihovog spora. Naravno, stranke će se pri izboru izmiritelja voditi vlastitim najboljim interesima. Sukladno tome, njihov izbor će najčešće pasti na osobu: koja raspolaže iskustvom rješavanja konfliktnih situacija između stranaka, koja je odličan komunikator i pregovarač, koja je prošla posebnu obuku da bi mogla usvojiti metode alternativnog načina rješavanja sporova, koja je sposobna i ima iskustva u sastavljanju nagodbi koja prezentira o čemu su se stranke dogovorile i što je konačan ishod postupka mirenja te, koju su obje stranke prihvatile što je jedan od važnijih ključeva uspjeha u mirenju.¹⁴¹ Odabirom treće neutralne osobe koja će im pomoći razriješiti nesuglasice koje postoje između njih, stranke izabiru nekoga kome će moći iznijeti sve što im je na duši. Ta izlaganja stranaka često su jako emotivna što za izmiritelja može biti pretjerano, ali unatoč tome, izmiritelj se mora suzdržati od iznošenja vlastitih sudova te svoj fokus usmjeriti na pažljivo slušanje stranaka što je jedna od bitnijih vještina koju bi izmiritelj trebao imati. Izmiritelj osim verbalne treba paziti i na neverbalnu komunikaciju kojom bi mogao odati svoju naklonost jednoj od stranaka čime bi bila dovedena u pitanje njegova nepristranost.¹⁴² Strpljivost je jedna od osobina koja treba biti zastupljena kod izmiritelja. Nestrpljivost izmiritelja i želja da se postupak mirenja završi što prije sklapanjem nagodbe može izazvati sumnju u nekoj od stranaka što za sobom može povući odustanak od postupka mirenja. Izmiritelj ima pred sobom zahtjevan zadatak. Potrebno je da posjedne za stol i postigne kompromis između stranaka različitih uvjerenja, želja, strahova i potreba. Nadalje, strankama se treba pružiti sloboda da one same pronađu rješenje za svoj spor a za što će im izmiritelj

¹³⁹ Loc. cit.

¹⁴⁰ Uzelac, Alan...[et al.], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str.74.

¹⁴¹ Šimac, Srđan, Mirenje-alternativni način rješavanja sporova, op.cit., str. 622. i 623.

¹⁴² Čičin-Šain, Nevja, op. cit., str. 119.

poslužiti kao pomagač. Da bi se to ostvarilo, stranke je potrebno podsjećati da su one gospodari svog spora i da na njima leži odgovornost uspjeha ili neuspjeha u sporu.¹⁴³

Razmatrajući prethodno navedene osobine i vještine koje izmiritelj treba imati dolazi se do zaključka da bi idealna osoba izmiritelja bila kombinacija pravnika i psihologa. S obzirom da se postupci mirenja u najvećem broju slučajeva provode pred trgovačkim sudovima i ostalim institucijama u kojima su najviše zastupljeni pravnici, logično je za očekivati da pravnici prevladavaju u obavljanju uloge izmiritelja.¹⁴⁴ To su suci, odvjetnici, bivši suci, ugledni profesori prava itd. Rješavanje spora između stranaka ponekad može zahtijevati posebna znanja koja nisu pravne prirode. Riječ je o slučajevima u području koje je osjetljivo za stranke (obiteljski sporovi) te kompleksno i specifično za rješavanje (financijski sporovi, liječničke pogreške, građevinski sporovi) za što su onda prijeko potrebne osobe koje obavljaju struku koja nije pravne prirode. Među izmiriteljima tako nalazimo inženjere, arhitekte, profesionalce za radna pitanja, medicinske stručnjake, konzultante i dr.).¹⁴⁵ Činjenica što prethodno navedene osobe nemaju pravna znanja ne umanjuje njihovu važnost u sposobnosti rješavanja spora. Naime, stranke uz sebe u većini slučajeva imaju odvjetnike koji vode računa da postupak mirenja a i samo sklapanje nagodbe bude unutar okvira pravnih propisa. Na koji način će izmiritelj voditi postupak i kojim metodama i strategijama će se služiti u posredovanju između stranaka ovisi o njegovom osobnom temperamentu i osobinama kao što su ekstrovertiranost ili introvertiranost. Izmiritelj koji posjeduje osobinu ekstrovertiranosti aktivno će sudjelovati u postupku i nastojati skupa u suradnji sa strankama postići njima prihvatljivo rješenje. Za razliku od prethodnog, introvertirani izmiritelj prepustiti će glavnu riječ u pronalaženju rješenja strankama a svoju pomoć će strankama ponuditi kad to bude bilo potrebno odnosno kad one to od njega zatraže.

146

Kakvu će strategiju u rješavanju spora primijeniti izmiritelj ovisi o njegovoj stručnoj kvalifikaciji. Izmiritelj pravnik će u potrazi za rješenjem posegnuti za pravnim pravilima pod koja može podvesti činjenično stanje dok će izmiritelji ostalih stručnih naobrazbi svoje strategije bazirati na aspektima kao što su narušeni emocionalni i ekonomski odnosi koji postoje između stranaka.¹⁴⁷ U svom komentaru Zakona o mirenju, mr. sc. Borislav Blažević na zanimljiv i specifičan način ističe nekoliko višestrukih uloga koje izmiritelj obnaša u

¹⁴³ Loc. cit.

¹⁴⁴ Loc. cit.

¹⁴⁵ Šimac, Srđan, Mirenje-alternativni način rješavanja sporova, op. cit., str. 623.

¹⁴⁶ Loc. cit.

¹⁴⁷ Loc. cit.

postupku mirenja a koje su redom... „poticatelj komunikacije, osoba od povjerenja, optimist, izumitelj, nositelj promjena, veza sa stvarnošću, žrtveno janje, graditelj mostova, tumač, prevoditelj, poticatelj zaključaka, pedagog, publika, katalizator, voditelj i usmjerivač procesa a po potrebi i mnogo toga drugog.“¹⁴⁸

4.7.2. Dužnosti i ovlaštenja izmiritelja

Tijekom cijelog postupka mirenja, izmiritelj se mora pridržavati dužnosti stručnog, nepristranog, svrhovitog, pravičnog i jednakog postupanja prema strankama u sporu. Stručno postupanje izmiritelja podrazumijeva njegovu stručnu kvalificiranost temeljem koje će voditi mirenje na kompetentan, nepristran i učinkovit način. Države članice Europske Unije ovlaštene su odredbom članka 4. stavka 2. Direktive 2008/52 EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. godine o nekim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim stvarima na provođenje obuke i usavršavanja izmiritelja kako bi se na uspješan način zadovoljile tri prethodno navedene komponente u djelovanju izmiritelja.¹⁴⁹ Implementacijom Direktive u svoj pravosudni sustav, Republika Hrvatska je odredbu članka 8. stavka 1. ZM-a koji uz svrhovito i nepristrano postupanje navodi i stručno postupanje izmiritelja u postupku mirenja¹⁵⁰ detaljnije razradila u Pravilniku o registru izmiritelja i standardima za akreditiranje institucija za mirenje i izmiritelje. Sukladno odredbi članka 9. predmetnog pravilnika u Registar izmiritelja pri Ministarstvu pravosuđa se može upisati samo ona osoba koja je stekla certifikat koji je dokaz da je uspješno završila osnovnu obuku za izmiritelja u trajanju od četrdeset sati. Također je potrebno svake dvije godine računajući od dana upisa u Registar dostaviti certifikat o završenoj dopunskoj obuci o trajanju od dvadeset sati. Dokaz o dopunskoj obuci nisu dužni dostaviti izmiritelji koji su tijekom dvije godine djelovali kao treneri u obuci za buduće izmiritelje u fondu od dvadeset sati.¹⁵¹

Značenje svrhovitog djelovanja izmiritelja navodi u Komentaru Zakona o mirenju Borislav Blažević koji citirajući ZM navodi sljedeće: „svrha Zakona prema odredbi članka 2. stavka 1. olakšavanje je pristupa mirenju kao odgovarajućem postupku rješavanja sporova, osiguravanju raspoloživosti mirenja, jačanje svijesti o mirenju kroz poticanje primjene

¹⁴⁸ Blažević, Borislav, Zakon o mirenju s komentarom, op. cit., str. 11.

¹⁴⁹ Direktiva 2008/52 EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. godine o nekim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim stvarima, članak 4. stavak 2.

¹⁵⁰ ZM, članak 8. stavak 1.

¹⁵¹ Pravilnik o registru izmiritelja i standardima za akreditiranje institucija za mirenje i izmiritelje, Narodne novine, broj 59/2011, članak 9. i članak 7.

mirenja te osiguravanje uravnoteženog odnosa između mirenja i sudskog postupka. Navedena odredba istovjetna je članku 1. stavku 1. Direktive.¹⁵²

Jednak i nepristran odnos prema strankama uvjet su koje izmiritelj mora zadovoljiti da bi mogao provesti mirenje između dviju sukobljenih strana. Izmiritelj pod svaku cijenu treba izbjeći naklonost ili nenaklonost prema nekoj od stranaka te zajamčiti strankama obostrani pošten odnos.¹⁵³ Izmiriteljeva nepristranost dakle podrazumijeva subjektivnu nenaklonjenost prema nekoj od stranaka u sporu. Odredba u ZM-u o nepristranosti i jednakom postupanju izmiritelja prema strankama, kogentne je naravi. Biti nepristran tijekom cijelog postupka mirenja, izmiriteljeva je dužnost. Stranke ne mogu ugovoriti drukčije. Drukčije ugovaranje bi bilo u potpunosti besmisleno jer je teško zamisliti situaciju u kojoj bi stranke postigle suglasnost da mirenje vodi izmiritelj na čijoj je strani pristranost prema jednoj od stranaka.¹⁵⁴ Ukoliko u trenutku kad se osobi predloži da obavlja funkciju izmiritelja na njezinoj strani postoje okolnosti koje utječu na njezinu nepristranost dužna je o tome obavijestiti stranke u postupku. Isto vrijedi i za pojavljivanje takvih okolnosti tijekom postupka. Čim za njih sazna, izmiritelj ih je dužan priopćiti strankama bez obzira u kojoj fazi je postupak mirenja.¹⁵⁵ U određenim situacijama, izmiritelj za sebe može smatrati da je nepristran i neovisan jer okolnosti koje postoje na njegovoj strani ne smatra značajnim i od negativnog utjecaja na njegovu nepristranost. Unatoč tome, u očima stranki, takve okolnosti mogu izazvati sumnju u nepristranost izmiritelja. Shodno tome, potrebno je da ih izmiritelj priopći strankama¹⁵⁶. Nemogućnost da otkloni svoju pristranost prema jednoj od stranaka povlači za sobom dužnost izmiritelja da se povuče iz postupka mirenja bez obzira na to u kojoj fazi se postupak nalazi. Prijedlozi koje stranke iznesu izmiritelju također su predmet nepristranog razmatranja izmiritelja. Izmiritelj je dužan odbiti svaki oblik zahvalnosti od stranaka u obliku poklona, usluga i ostalih vrijednosti.¹⁵⁷ Nadalje, dopuštena je i upotreba pravnog instituta pobijanja nagodbe ukoliko bi izmiriteljeva pristranost prouzročila mane volje stranaka prilikom sklapanja nagodbe.¹⁵⁸

„Za razliku od nepristranosti koja pretpostavlja subjektivnu nenaklonjenost izmiritelja nekoj stranci, neovisnost pretpostavlja odsustvo objektivnih poslovnih, privatnih i drugih veza

¹⁵² Blažević, Borislav, op. cit., str. 11.

¹⁵³ Uzelac, Alan...[*et al.*], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 76.

¹⁵⁴ Bilić, Vanja, op. cit., str. 155.

¹⁵⁵ Ibid., str. 156.

¹⁵⁶ Uzelac, Alan...[*et al.*], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 77.

¹⁵⁷ Bilić, Vanja, op. cit., str. 155.

¹⁵⁸ Blažević, Borislav, op. cit., str. 11

izmiritelja s nekom od stranaka ili opunomoćenika“.¹⁵⁹ Sukladno odredbi da stranke mogu sporazumom odrediti pravila postupka mirenja podrazumijeva se i mogućnost stranaka da suglasnošću volja ugovore djelovanje izmiritelja na čijoj strani postoji ovisnost prema jednoj od stranaka. Samim time, dolazi se do zaključka da je neovisnost izmiritelja nižeg ranga striktnosti od njegove nepristranosti. Uporište prethodno navedenih pravnih normi i iznesenih stajališta koja tumače te pravne norme pronalazi se i u nadnacionalnim propisima te samim time one predstavljaju striktno i nezaobilazno medijacijsko načelo. Izmiritelj u postupku mirenja raspolaže ovlastima sukladno postojanju odnosno nepostojanju sporazuma između stranaka temeljem kojeg one određuju pravila postupka i izmijenjuju i dopunjuju one pravne norme ZM-a koje su pokrivene dispozitivnošću. Tako stranke između sebe mogu dogovoriti da će izmiritelj sa strankama održavati samo zajedničke sastanke, da izmiritelj neće predlagati sadržaj nagodbe već će to prepustiti strankama i sl. U praksi organizacija za mirenje, stranke pristaju usmenim ili pisanim putem na primjenu pravila postupka koja su integralni dio organizacije. U pravilu, stranke svoju suglasnost očituju prije prvog zajedničkog sastanka.¹⁶⁰ Izostankom sporazuma stranaka o pravilima postupka mirenja izmiritelj je ovlašten provesti postupak na prikladan način uzimajući u obzir okolnosti slučaja, zahtjeve stranaka i potrebu za brzim sklapanjem nagodbe kojom će se riješiti spor. U svakom slučaju izmiritelj je dužan zadržati jednak i pravičan odnos prema strankama.¹⁶¹

Ovlast izmiritelja ključna za uspješan završetak postupka mirenja odnosi se na njegovu slobodu u aktivnom predlaganju sadržaja nagodbe. ZM u članku 11. dopušta izmiritelju da sudjeluje u predlaganju sadržaja nagodbe i njezinom sastavljanju.¹⁶² Njegova uloga glede finalizacije nagodbe može biti facilitacijska ili evaluacijska. Kod prve, izmiritelj aktivno ne sudjeluje u predlaganju sadržaja nagodbe nego uspostavlja kontakt između stranaka, nastoji ih približiti te potaknuti da u potpunosti iznesu svoja stajališta o sporu u kojem se nalaze kako bi redukcijom nebitnog, fokus prebacili na ključne probleme i okončali sukob sporazumnim rješenjem.¹⁶³ Evaluacijska metoda predviđa aktivnije sudjelovanje izmiritelja, točnije, njegovu slobodu da strankama priopći njegovo mišljenje o sporu¹⁶⁴, njihovim šansama za postizanje uspjeha u sporu, moguća prihvatljiva rješenja i ono

¹⁵⁹ Loc. cit.

¹⁶⁰ Ibid., str. 12.

¹⁶¹ UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, United Nations, New York, 2002, article 6.

¹⁶² ZM, članak 11.

¹⁶³ Bilić, Vanja, op. cit., str.158.

¹⁶⁴ Blažević, Borislav, op. cit., str. 13.

najvažnije, ovlast da strankama predlaže sadržaj nagodbe te im pomogne sastaviti nagodbu.¹⁶⁵ ZM se u formulaciji odredbe članka 11. opredijelio za evaluacijsku metodu gdje navodi da „izmiritelj može sudjelovati u sastavljanju nagodbe i predlagati njezin sadržaj“¹⁶⁶. Stranačkom voljom ona može biti isključena što izmiritelju ostavlja na upotrebu jedino facilitacijsku metodu.

4.7.3. Imenovanje izmiritelja

Imenovanje izmiritelja također prvenstveno podliježe autonomiji stranačke volje. Stranke imaju glavnu riječ glede izbora i broja izmiritelja koji će posredovati u postupku mirenja. Prethodna tvrdnja sukladna je odredbama ZM-a, točnije članka 7. stavka 1. i 2.¹⁶⁷ Izravnim ili neizravnim načinom, stranke mogu sporazumno odrediti pravila temeljem kojih će se izabrati izmiritelj ili temeljem kojih će tijelo za imenovanje izabrati izmiritelja ukoliko to stranke ne žele. Izravni način određivanja pravila odnosi se na neposredni sporazum između stranaka dok neizravni način podrazumijeva sporazumijevanje stranaka da će se primijeniti određena pravila o mirenju.¹⁶⁸ Stranke dakle imaju mogućnost da imenovanje kao i određivanje broja izmiritelja prepuste tijelu za imenovanje ili trećoj osobi kako je i navedeno u stavku 3. članka 7. ZM-a.¹⁶⁹ U pravilu, u postupku mirenja djeluje jedan izmiritelj što je sasvim dovoljno za razliku od primjerice arbitražnih sudova kod kojih su vijeća formirana od većeg broja sudaca. Razlog tome je što je arbitražno vijeće ovlašteno donijeti obvezujuću odluku što nije slučaj kod izmiritelja u postupku mirenja.¹⁷⁰ Prethodno spomenuti članak iz ZM-a će u najvećem broju slučajeva biti aktiviran iz razloga što stranke u postupku ne raspolažu dovoljnom količinom informacija i iskustvom koje bi im poslužilo da odaberu prikladnog izmiritelja.¹⁷¹ Organizacije za mirenje zato u svom unutrašnjem ustrojstvu imaju liste izmiritelja na kojima se nalaze osobe kompetentne za provođenje mirenja. Osobu koju uzimajući u obzir sve okolnosti spora kao i cjelokupno stanje i odnose između stranaka predloži organizacija potrebno je prihvatiti da bi se sa postupkom moglo nastaviti.

Neimenovanje izmiritelja bilo izravno ili neizravno ima za posljedicu nemogućnost provođenja postupka mirenja. Bez izmiritelja nema niti mirenja. Kad mirenje provode dva ili više izmiritelja govorimo o komedijaciji. Ona je korisna jer izmiritelji u suradnji jedni s

¹⁶⁵ Uzelac, Alan [*et al.*], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 82.

¹⁶⁶ ZM, članak 11.

¹⁶⁷ ZM, članak 7. stavak 1. i 2.

¹⁶⁸ Uzelac, Alan...[*et al.*], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 72.

¹⁶⁹ ZM, čl. 7. stavak 3.

¹⁷⁰ Uzelac, Alan...[*et al.*], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 72.

¹⁷¹ Ibid. str. 73.

drugima smišljaju strategiju i taktiku koju će primijeniti na spor u postupku. Nadalje, jedan drugome korigiraju djelovanja i vlastita znanja što polučuje bolji učinak u odnosu na vođenje postupka od strane samo jednog izmiritelja.¹⁷²

4.8. Dovršetak postupka mirenja

Postupak mirenja kako je već ranije spomenuto okončava na dva načina. Prvi način povoljan za stranke i sve sudionike postupka mirenja ogleda se u uspješnom sklapanju nagodbe između stranaka kojom one razrješuju sva ili neka sporna pitanja koja postoje između njih. Drugi način ne ispunjava cilj i svrhu postupka mirenja jer ne vodi sklapanju nagodbe nego odustanku ili obustavi postupka mirenja na zahtjev stranaka, izmiritelja ili protekom vremenskog perioda u kojemu je nagodba trebala biti sklopljena.¹⁷³

4.8.1. Sklapanjem nagodbe

Sklopljena nagodba kao produkt cjelokupnog postupka mirenja realizira funkciju mirenja i samim time vodi do njegovog prestanka. „Ugovor o nagodbi je ugovor kojim osobe između kojih postoji neki spor ili neizvjesnost o nekom pravnom odnosu ukidaju taj spor, ili uklanjaju tu neizvjesnost uzajamnim popuštanjem, određujući svoja novonastala uzajamna prava i obveze.“¹⁷⁴ Uzajamna popuštanja stranaka su ključna u postizanju nagodbe. Stranke mogu popustiti jedna drugoj na način da odustanu od nekog svog ili nekih svojih zahtjeva, da priznaju zahtjev koji imaju jedna prema drugoj neovisno radi li se o potpunom ili djelomičnom priznanju zahtjeva, uzajamno popuštanje podrazumijeva i obvezivanje jedne od stranaka u pogledu neke činidbe.¹⁷⁵ Zakon o obveznim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO) pod uzajamnim popuštanjima navodi još i pristanak jedne stranke na smanjenje kamatne stope drugoj stranci, duži rok za ispunjenje obveze, mogućnost djelomičnih otplata te pravo na novčanu naknadu u slučaju odustanka od ugovora (odustatnina).¹⁷⁶

Razlikujemo potpunu nagodbu i djelomičnu nagodbu. Potpuna nagodba u sebi sadrži sporazumna rješenja stranaka kojim one u cijelosti okončavaju svoj spor. Nasuprot potpunoj, djelomična nagodba okončava postupak mirenja ali samo u pogledu onih spornih pitanja i

¹⁷² Blažević Borislav, op. cit., str. 11.

¹⁷³ ZM, članak 12.

¹⁷⁴ Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, uz suradnju Bukovac-Puvača Maja, Obvezno pravo-Opći dio-Sklapanje, promjene i prestanak ugovora, Novi informator, Zagreb, 2009. str. 512.

¹⁷⁵ Blažević, Borislav, Zakon o mirenju s komentarom, op.cit., str. 14.

¹⁷⁶ Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, čl. 151. stavak 1.

zahtjeva o kojima je sklopljena.¹⁷⁷ Stranke nagodbu najčešće sklapaju u pisanom obliku te se na nju skupa s izmiriteljem potpisuju. Prisustvo izmiritelja da bi stranke sklopile nagodbu nije uvjet sklapanja nagodbe. Stranke mogu same sklopiti nagodbu ali bi bilo poželjno da o tome obavijeste izmiritelja pri čemu njegovo saznanje neće imati konstitutivan učinak. Nagodba proizvodi pravne učinke od trenutka kad su je stranke sklopile.¹⁷⁸

4.8.2. Pisanom izjavom jedne stranke o odustajanju

Stranka u postupku mirenja može sudjelovati koliko ona to dugo želi. Dakle, stranka iz postupka mirenja može izaći u bilo kojem trenutku kad ona smatra da sudjelovanje u postupku mirenja za nju više nije svrhovito. Prethodno navedeno proizlazi iz načela dobrovoljnosti sudjelovanja u postupku mirenja i stranačke autonomije volje.¹⁷⁹ Navedena načela su garancija strankama u njihovoj potpunoj slobodi u postupku mirenja kako glede sudjelovanja u postupku tako i glede regulacije postupka mirenja. Slijedom navedenog, stranka ne može biti zadržana u postupku mirenja protivno svojoj volji. Jedini uvjet koji stranka mora ispuniti da bi okončala postupak mirenja u odnosu na sebe, odnosi se na upućivanje ostalim strankama i izmiritelju jednoznačne pisane izjave kojom ona odustaje od postupka bez navođenja razloga koji su presudili njezinoj odluci.¹⁸⁰

Ukoliko su u postupku mirenja sudjelovale više od dvije stranke, okončanje postupka za stranku koja je prekid postupka inicirala ne uključuje i okončanje postupka za preostale stranke u postupku. Naime, ukoliko stranke koje su ostale u postupku su i dalje voljne sudjelovati u njemu bez obzira na izlazak jedne od stranaka, postupak će se nastaviti u odnosu na njih.¹⁸¹

4.8.3. Suglasnošću volja stranaka

Postupak mirenja kako od jedne stranke, naravno, ako u postupku ne sudjeluju dvije ili više stranaka može biti okončan i od obje stranke. Stranke suglasnošću volja koju izvode iz načela dispozicije i autonomije volje stranaka odlučuju u potpunosti okončati postupak mirenja iz njima važnih razloga bez potrebe za njihovim daljnjim objašnjavanjem. Jedini uvjet kao i kod jednostranog odustanka od postupka je sastavljanje pisane izjave i njezino

¹⁷⁷ Uzelac, Alan...[*et al.*], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 86.

¹⁷⁸ Loc. cit.

¹⁷⁹ Ibid., str. 88.

¹⁸⁰ Loc. cit.

¹⁸¹ ZM, članak 12.

upućivanje izmiritelju. Nadalje, postupak mirenja će biti okončan u trenutku sastavljanja pisane izjave stranaka a ne u trenutku kad je izmiritelj za pisanu izjavu saznao.¹⁸² Suglasnost volja svih stranaka o završetku postupka mirenja podrazumijeva da je isti u potpunosti okončan i da se više ne može voditi u odnosu na nikoga.

4.8.4. Odlukom izmiritelja jer daljnje vođenje postupka više nije svrhovito

Izmiritelj može tijekom postupka mirenja ukoliko smatra da njegovo vođenje više nije svrhovito i da njegovo nastojanje da stranke privoli na sklapanje nagodbe nije urodilo plodom donijeti odluku o obustavljanju postupka.¹⁸³

Izmiritelj tijekom cijelog postupka mora biti svjestan situacije u kojoj se stranke nalaze kao i njihovog napretka k postizanju sporazuma u obliku nagodbe. Kad izmiritelj uoči da se neće moći ispuniti krajnji cilj postupka te da se spor bespotrebno odugovlači, dužan je reagirati i obustaviti postupak. Prije donošenja odluke o obustavi postupka, izmiritelj je dužan o svojoj namjeri obavijestiti stranke te im ostaviti mogućnost da se o mogućoj odluci izjasne. Stranke tako imaju mogućnost odlučiti o svojim daljnjim potezima. Hoće li poduzeti što je potrebno kako bi razriješile izvanjudskim putem spor koji postoji između njih ili će se složiti s odlukom izmiritelja o obustavi postupka i nastaviti tražiti zadovoljenje vlastitih interesa u sudskom ili arbitražnom postupku. Zakon ne navodi situacije koje pretpostavljaju donošenje takve odluke izmiritelja ostavljajući praksi da o tome da svoju riječ.¹⁸⁴ U pravilu, takva odluka će se donijeti ukoliko jedna od stranaka ne želi ostvariti kontakt s izmiriteljem ili izmiritelj s njom ne može ostvariti kontakt zato što je nedostupna, ako stranke nisu spremne i ne žele pristati na kompromisno rješenje, ako jedna od stranaka u postupku u njemu ne sudjeluje u dobroj vjeri s iskrenom željom za rješenje spora nego je očividno njezin razlog sudjelovanja protek vremena te odugovlačenje postupka.¹⁸⁵

Mogućnost strankama da se izjasne o izmiriteljevoj namjeri proizlazi iz načela saslušanja stranaka. Nadalje, izmiritelj, ostavljanjem vremena i prostora strankama da se izjasne o tome da li se i one slažu s idejom da dođe do okončanja postupka prebacuje na njih pozitivan psihološki pritisak kako bi ponovno sagledale situaciju u kojoj se nalaze te pokušali pronaći kompromisna rješenja kojima će riješiti međusobni spor.¹⁸⁶

¹⁸² Uzelac, Alan...[*et al.*], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 87. i 88.

¹⁸³ ZM, članak 12.

¹⁸⁴ Uzelac, Alan...[*et al.*], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 88.

¹⁸⁵ Ibid., str. 87.

¹⁸⁶ Loc. cit.

4.8.5. Ex lege okončanje postupka mirenja

Bez obzira na aktivno sudjelovanje stranaka u postupku mirenja i njihove želje za postizanjem kompromisnog rješenja, ZM određuje rok u kojemu se nagodba mora sklopiti. U protivnom, postupak mirenja će se okončati u odnosu na sve stranke. Tako Zakon navodi da nagodba mora biti sklopljena u roku od šezdeset dana od dana kada je pokrenut postupak mirenja osim ukoliko stranke nisu sporazumno odredile duži rok.¹⁸⁷ Naime, zakonodavac je prepustio strankama na volju da odrede koliko im je vremena potrebno da uz posredovanje izmiritelja razriješe međusobni spor. Stranke su dužne ukoliko ne odrede vremenski period u kojemu će nagodba između njih biti sklopljena poštivati rok od šezdeset dana koji je odredio zakonodavac.

Vremenski period koji stranke mogu odrediti je bez ograničenja što predmetnu odredbu ZM-a čini efikasnijom i boljom u odnosu na izmijenjenu odredbu ranijeg Zakona o mirenju koja je strankama dopuštala produžiti rok za sklapanje nagodbe za još šezdeset dana.¹⁸⁸ Dakle, ukupni rok za sklapanje nagodbe je bio maksimalno stodvadeset dana što ne priliči načelima autonomije i konsenzualnosti strana. Imajući na umu da sudski postupci u Republici Hrvatskoj traju godinama pa i desetljećima, navedeni rok od stodvadeset dana je apsolutno prekratak.¹⁸⁹ Iako se u nekim slučajevima postupci mirenja znaju uspješno okončati u početnim sastancima nakon nekoliko dana, treba uzeti u obzir i složenije predmete za čije rješavanje će biti potrebno duže vremena da bi se uspješno razotkrila i razmotrila sva pitanja, kao i motivi i interesi koji stoje iza spornog odnosa. Nadalje, period u kojemu se nastoji sklopiti nagodba u kojemu izmiritelj nastoji približiti stavove stranaka i nagnati ih da uzajamnim popuštanjima riješe spor, naročito u složenijim predmetima nije kratak.¹⁹⁰ Stoga, mogućnost strankama da između sebe odluče koliko im je vremena potrebno za sklapanje nagodbe se čini puno boljom opcijom od prijašnje zakonske odredbe.

4.9. Povjerljivost u postupku mirenja

Tajnost postupka mirenja odnosno njegova povjerljivost je jedna od njegovih najbitnijih značajki. Naime, sporovi i nesporazumi osobne ili poslovne prirode koji postoje između stranaka rješavaju se daleko od očiju javnosti.¹⁹¹ Za razliku od suca koji u sudskom

¹⁸⁷ ZM, članak 12.

¹⁸⁸ ZM, članak 9. stavak 2.

¹⁸⁹ Uzelac, Alan...[*et al.*], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 89.

¹⁹⁰ Loc. cit.

¹⁹¹ Ibid., str. 95.

postupku odluku donosi na temelju pravno relevantnih činjenica potkrijepljenih dokaznim materijalima koje stranke i njihovi punomoćnici iznose, izmiritelj se u izjavama stranaka na odvojenim privatnim sastancima susreće s okolnostima koje su emotivnog karaktera za stranke i koje punomoćnici stranaka u pravilu ne bi iznijeli na ročištima u sudskom postupku jer iza sebe nemaju dokazno uporište. Izmiritelj nastoji od stranaka doznati sve što on smatra potrebnim kako bi proniknuo u korijen postojećeg spora. Naravno, o izgrađenom međusobnom povjerenju ovisi spremnost stranaka da iznesu izmiritelju u cijelosti okolnosti za koje ne žele da ih sazna druga stranka ili netko treći.¹⁹² Navedena posvjedočenja stranaka predmet su izmiriteljeve dužnosti tajnog čuvanja prema trećim osobama bez obzira na konačan ishod postupka mirenja. Prethodno iznesena teza sukladna je s člankom 14. stavkom 1. ZM-a.¹⁹³

Navedeni članak odnosi se na povjerljivost u postupku mirenja koji je promatrajući formulaciju članka, eksterne prirode, za razliku od članka 10. stavka 2. koji je interne. Interna obveza čuvanja tajne odnosi se na izmiritelja dok se eksterna obveza čuvanja tajne odnosi na sve sudionike postupka mirenja prema trećim osobama kao i nemogućnost iznošenja informacija i podataka u kasnijim sudskim ili arbitražnim postupcima.¹⁹⁴ Informacije i podaci izneseni od jedne stranke na odvojenim privatnim sastancima ne smiju biti preneseni drugoj stranci osim ukoliko izmiritelj ima odobrenje prve stranke da prenese dio ili sve informacije i podatke.¹⁹⁵ Eksterna povjerljivost postupka mirenja također može biti derogirana sporazumom stranaka ali i po sili zakona te ukoliko je to potrebno da bi se nagodba mogla provesti ili da bi temeljem sklopljene nagodbe mogla biti provedena ovrha. Detaljnije rečeno, prva derogacija je radi zaštite interesa stranaka pa stranke ako žele mogu osloboditi izmiritelja obveze povjerljivosti mirenja a isto tako stranke mogu svojom suglasnošću odlučiti da javnost ima pristup postupku mirenja. Kada je to zakonski nužno, izmiritelj mora iznijeti podatke i informacije dobivene od stranaka, npr. neka od stranaka je priopćila izmiritelju da namjerava počinuti kazneno djelo.¹⁹⁶

Osim izmiritelja, podatke i informacije u bilo kojem obliku, doznate u postupku mirenja ne smiju trećima prenositi stranke ni ostali sudionici postupka mirenja. Da bi se spriječilo pronalaženje izgovora u neznanju o povjerljivosti postupka, praksa je centara za mirenje da izmiritelj, stranke a i svi ostali sudionici postupka mirenja potpisuju izjavu o

¹⁹² Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 125.

¹⁹³ ZM, članak 14. stavak 1.

¹⁹⁴ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 125.

¹⁹⁵ ZM, članak 10. stavak 2.

¹⁹⁶ Uzelac, Alan...[et al.], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 96.

povjerljivosti postupka. Potrebno je da izmiritelj sudionicima postupka detaljno objasni značenje povjerljivosti mirenja.¹⁹⁷ Osim aktivnih sudionika postupka koji potpisuju izjavu o povjerljivosti, obvezu čuvanja tajne podataka i informacija saznatih na bilo koji način u postupku imaju administrativno osoblje centra za mirenje, vještaci, tumači i dr. Međutim, povrede obveze povjerljivosti kod sudionika postupka koji nisu potpisali izjavu povjerljivosti neće biti ako oni za povjerljivost nisu znali ili nisu morali znati.¹⁹⁸

Obveza čuvanja tajnosti podataka i informacija iznesenih u postupku mirenja istovjetna je odvjetničkoj, liječničkoj ili svećeničkoj tajni.¹⁹⁹ Nepoštivanjem obveze uslijediti će sankcija kako za izmiritelja tako i za tri prethodno navedene profesije. Dakle, izmiritelj je odgovoran za nastalu štetu koja je uslijedila kao posljedica povrede obveze povjerljivosti što podrazumijeva dužnost naknade štete onima kojima je šteta prouzročena²⁰⁰, u pravilu strankama a u nekim slučajevima i organizaciji za mirenje. ZM ne navodi osnovu izmiriteljeve odgovornosti za štetu pa stoga dolazi do supsidijarne primjene odredaba ZOO-a koje se odnose na odgovornost za štetu.²⁰¹ Moguće je također sklopiti ugovor o provođenju postupka mirenja u kojemu će se naznačiti iznos naknade štete što u tom slučaju podrazumijeva ugovornu odgovornost štetnika.²⁰²

4.10. Zabrana daljnjeg korištenja iznesenih dokaznih sredstava u postupku mirenja

Povjerljivost postupka mirenja odnosi se uz prethodno spomenutu internu i eksternu povjerljivost i na treću razinu povjerljivosti koja prema ZM-u podrazumijeva zabranu iznošenja činjenica i dokaza u kasnijem sudskom, arbitražnom ili drugom postupku. Dokazne zabrane taksativno su navedene i odnose se na: „a) činjenicu da je jedna od stranaka predlagala ili prihvatila mirenje, b) izjave o činjenicama ili prijedlozima koje su stranke u postupku iznosile, c) priznanje zahtjeva ili činjenica izvršeno tijekom postupka, ako takva očitovanja nisu sastavni dio nagodbe, d) isprave koje su pripremljene isključivo za potrebe postupka mirenja, osim ako je zakonom utvrđeno da je njihovo iznošenje nužno radi provedbe ili ovrhe sklopljene nagodbe, e) spremnost stranaka da tijekom postupka prihvate iznesene prijedloge.“²⁰³ Važnost dokaznih zabrana ima dvostruku svrhu. S jedne strane, one daju

¹⁹⁷ Blažević, Borislav, op. cit., str. 17.

¹⁹⁸ Bilić, Vanja, op. cit., str. 133.

¹⁹⁹ Loc. cit.

²⁰⁰ ZM, članak 14. stavak 2.

²⁰¹ Uzelac, Alan...[et al.], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 97.

²⁰² Bilić, Vanja, op. cit., str. 136.

²⁰³ ZM, članak 15. stavak 1.

sigurnost strankama u postupku mirenja pružajući im slobodu da u postupku iznesu sve prijedloge i stavove koje smatraju bitnima kao i spremnost za sklapanje nagodbe a da to neće biti predmet upotrebe u daljnjim postupcima ukoliko sklapanje nagodbe ne bi uspjelo. S druge strane, dokazne zabrane su pokazatelj strankama što je od činjenica i dokaza isključeno biti predmetom korištenja u kasnijim postupcima.²⁰⁴

Stranke prihvaćanjem provođenja postupka mirenja u njega ulaze otvoreno i s namjerom da svojim aktivnim sudjelovanjem razriješe spor koji između njih postoji. Upravo iz tog razloga ne smije se dozvoliti da se stranke zbog svoje otvorenosti i aktivne suradnje s izmiriteljem u kasnijim sudskim postupcima nađu u gorem položaju nego što su bile prije mirenja.²⁰⁵

Upotrebe dokaza te podnošenje isprave ili davanje izjave koje su obuhvaćene dokaznom zabranom u kasnijim sudskim postupcima obvezuje tijelo koje vodi sudski, arbitražni ili drugi postupak da dokazne prijedloge odbaci kao nedopuštene a iznesene izjave i podnesene isprave ne uzme u razmatranje pri donošenju konačne odluke osim ako je njihova upotreba, podnošenje ili davanje obvezno po sili zakona te za provođenje ili ovrhu nagodbe.²⁰⁶ Još jedna od posljedica osim ogluhe suca je i odgovornost osobe za štetu koja je otkrila ili je na bilo koji način doprinijela otkrivanju nedopuštenih saznanja iz postupka mirenja.²⁰⁷ Sve činjenice i dokazne prijedloge koji ne potpadaju pod članak 15. stavak. 1. dozvoljeno je koristiti u kasnijim postupcima što nas dovodi do zaključka da sve što nije zabranjeno dokaznim zabranama je dopušteno i dozvoljeno koristiti.²⁰⁸ Kao što su mogle svojim sporazumom derogirati internu i eksternu povjerljivost, stranke isto mogu učiniti i s dužnosti povjerljivosti informacija i podataka u kasnijim sudskim postupcima.²⁰⁹ Naime, stranke suglasnošću volja precizno mogu odrediti koji će dokazi biti isključeni od upotrebe u kasnijim postupcima. Nadalje, stranke ako žele u potpunosti mogu poništiti dokaznu zabranu i dopustiti upotrebu svega iznesenog u mirenju u kasnijim sudskim postupcima što proizlazi iz prava dispozicije stranaka tijekom postupka mirenja.

²⁰⁴ Uzelac Alan...[et al.], Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, op. cit., str. 99

²⁰⁵ Ibid., str. 100.

²⁰⁶ Bilić, Vanja, op. cit., str. 138.

²⁰⁷ Čičin-Šain, Nevia, op. cit., str. 126.

²⁰⁸ Bilić, Vanja, op. cit., str. 139.

²⁰⁹ Blažević, Borislav, op. cit., str. 18.

4.11. Učinak na zastarne rokove i rokove za podnošenje tužbe

Na pravnom je sustavu svake pojedine države da odredi kako će regulirati odnos zastare i postupka mirenja. Dvije su opcije za koje se može odlučiti nacionalni zakonodavac. Jedna se odnosi na prekid pravnog instituta zastare u trenutku pokretanja postupka mirenja a druga na situaciju u kojoj se zastara neće prekinuti s pokretanjem postupka.²¹⁰ ZM u članku 17. stavku 2. decidirano navodi da se zastara prekida trenutkom pokretanja postupka mirenja.²¹¹ Strankama u sporu se na taj način daje sigurnost da neće izgubiti pravo na pokretanje sudskog, arbitražnog ili drugog postupka jer je nastupio istek zastarnog ili prekluzivnog roka.²¹² Nadalje, štiti se i tražbina stranke odnosno vjerovnika u postupku. Naime, druga stranka, odnosno dužnik, u postupak mirenja može ući s namjerom odugovlačenja postupka kako bi vjerovniku protekli zastarni rokovi, odnosno kako bi zastarjela tražbina koju vjerovnik ima prema njemu.²¹³ To dovodi do nemogućnosti vjerovnika da prisilnim putem ostvari svoju tražbinu koju ima prema dužniku. Učinak prekida zastare koji je posljedica pokretanja postupka mirenja može se podvesti pod odredbu članka 241. ZOO-a koja navodi da se zastara prekida podnošenjem tužbe ili poduzimanjem neke druge radnje usmjerene protiv dužnika pred sudskim ili nekim drugim tijelom radi utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja tražbine.²¹⁴ Odluka stranaka da pokrenu postupak mirenja je prema tome radnja, s ciljem da se utvrdi, osigura ili ostvari određeno potraživanje. Pokretanje postupka mirenja je u tom slučaju izjednačeno s podnošenjem tužbe sudu. Stoga nije potrebno paralelno podignuti tužbu pred nadležnim sudom kako bi se prekinula zastara. U slučajevima u kojima pokretanje postupka mirenja ne prekida zastaru što je bilo i sadržano u ZM-u iz 2003. godine, u obzir se uzima nužnost suglasnosti obje stranke za pokretanjem postupka mirenja jer se postupak ne može pokrenuti suglasnošću samo jedne stranke što je slučaj kod parničnog ili arbitražnog postupka.²¹⁵ U tom slučaju, postupak mirenja se ne bi mogao podvesti pod članak 241. ZOO-a. Pravilo u kojemu mirenje prekida zastaru, vjerovnik bi mogao iskoristiti na način da vođenjem postupka prekine zastaru i aktivira početak novog zastarnog roka pa bi takav postupak vjerovnika bio u suprotnosti s duhom zastare, posebice u poslovnim odnosima u kojima se zastarni rokovi skraćuju.²¹⁶ Suglasnost stranaka na

²¹⁰ Bilić, Vanja, op. cit., str. 149.

²¹¹ ZM, članak 17. stavak 2.

²¹² Blažević, Borislav, op. cit., str. 19.

²¹³ Bilić, Vanja, op. cit., str. 149.

²¹⁴ ZOO, članak 241.

²¹⁵ Bilić, Vanja, op. cit., str. 150.

²¹⁶ Loc. cit.

pokretanje postupka mirenja kao i njihova odlučnost da riješe međusobni spor ne znači uvijek da će on biti okončan sklopljenom nagodbom između stranaka.

Razmatrajući korelaciju prekida zastare pokretanjem postupka mirenja i neuspješno okončanog postupka mirenja zakonodavac se odlučio za rješenje u kojemu će se smatrati da prekida zastare nije niti bilo ukoliko stranke nisu okončale postupak sklapanjem nagodbe.²¹⁷ Međutim, iznimno od takvog rješenja, smatrat će se da je zastara prekinuta pokretanjem postupka mirenja, ako stranke u roku od petnaest dana od dana neuspješnog okončanja mirenja podnesu tužbu ili poduzmu neku drugu radnju pred, sudskim, arbitražnim ili nekim drugim tijelom s namjerom da utvrde, osiguraju ili ostvare tražbinu.²¹⁸

4.12. Troškovi postupka mirenja

ZM u članku 20. navodi da ukoliko se stranke nisu dogovorile kako će podijeliti troškove između sebe da svaka stranka snosi svoje troškove a troškove koji se odnose na postupak mirenja stranke snose na jednake dijelove, odnosno u skladu s posebnim zakonom ili pravilima institucije za mirenje.²¹⁹ Odredba ovog članka se prvenstveno zasniva na načelima stranačke autonomije i dobrovoljnosti. Tako se strankama pruža sloboda da odrede način podjele troškova. Ukoliko one to ne učine, u tom slučaju je zakonom propisano kako će se troškovi dijeliti. Izuzetno je bitno da zakon određuje pravilo podjele troškova u slučaju izostanka dogovora stranaka iz razloga da ne bi došlo do novog spora glede podjele troškova između stranaka što bi posljedično negativno utjecalo na nagodbu o biti spornog odnosa.²²⁰

Članak 159. ZPP-a ističe da ukoliko je parnica završila sudskom nagodbom a stranke se u nagodbi nisu sporazumjele oko podjele troškova, dužnost je svake stranke da snosi svoje troškove.²²¹ Stoga se može povući paralela glede sličnosti uređenja podjele troškova ZPP-a i ZM-a. U slučajevima u kojima su stranke pokušale riješiti svoj sporni odnos nagodbom ali u tome nisu uspjele, podnositelj prijedloga je dužan platiti troškove nagodbe koji se smatraju njegovim parničnim troškovima.²²² Tijekom postupka mirenja, u povoljnom trenutku stadija pregovaranja, stranke se mogu što bi bilo i korisno dogovoriti oko troškova koji su nastali za njih u postupcima pokrenutim prije postupka mirenja.²²³

²¹⁷ Blažević, Borislav, op. cit., str. 19.

²¹⁸ ZM, članak 17. stavak 4.

²¹⁹ ZM, članak 20.

²²⁰ Blažević, Borislav, op. cit., str. 22.

²²¹ ZPP, članak 159.

²²² ZPP, članak 324.

²²³ Blažević, Borislav, op. cit., str. 22.

5. Sudska praksa: kratak prikaz riješenih predmeta sklapanjem sudske nagodbe

S obzirom na povjerljivost postupka izvansudskog mirenja kao i informacija saznatih u njemu u nastavku rada su izloženi kratki opisi sporova pretežno građanskopravne i trgovačko pravne prirode kao i njihova rješenja postignuta sklapanjem sudske nagodbe.

1. Predmet: P-5073/05 - Isplata

Kratak opis spora: Tužitelj u tužbi navodi da mu je temeljem izvadaka iz poslovne evidencije tuženik dužan isplatiti određeni novčani iznos. Tuženik to opovrgava tvrdeći da je tužiteljeva tražbina u cijelosti podmirena.

Nagodba: Stranke su se na drugom ročištu u postupku mirenja nagodbom sporazumjele oko glavnih pitanja u sporu te su uzajamno povukle svoj tužbeni i protutužbeni zahtjev.²²⁴

2. Predmet: P-476/05 - Isplata

Kratak opis spora: Tužitelj (zakupodavac) potražuje od tuženika (zakupnika) određeni novčani iznos za dospjele a neplaćene račune temeljem ugovora o zakupu. Tuženik u odgovoru na tužbu ističe da on i tužitelj uopće nisu sklopili ugovor o zakupu poslovnog prostora kojeg navodi tužitelj u tužbi.

Nagodba: Stranke su u nagodbi postigle dogovor temeljem kojeg će tuženik isplatiti dio traženog novca tužitelju.²²⁵

3. Predmet: P-1365/04 - Isplata

Kratak opis spora: Tužitelj od tuženika traži isplatu određenog iznosa novca zbog toga što nije izvršio dogovorene građevinske radove naznačene u ugovoru sklopljenom između njih. Tuženik poriče tužiteljeve navode i u protutužbi navodi da tužitelj njemu treba isplatiti novce na temelju tog ugovora.

Nagodba: Postignut je dogovor između tužitelja i tuženika prema kojemu će tuženik isplatiti određeni iznos tužitelju.²²⁶

²²⁴ Bilić, Vanja, op. cit., str. 229.

²²⁵ Ibid. str. 230.

4. Predmet: P-1206/03 - Naknada štete

Kratak opis spora: Tuženik je prihvatio ponudu na natječaju kojeg je objavio tužitelj. Tužitelj je o tom prihvatu ponude dobio i obavijest. Unatoč prihvatu ponude tuženik nije obavio posao koji se obvezao prihvatiti pa je zbog toga tužitelj pretrpio štetu koju sad potražuje. Tuženik u svom odgovoru na tužbu poriče tužbu tužitelja i predlaže da se ona odbije.

Nagodba: Utvrđena je šteta koju je tužitelj pretrpio kao i naknada štete koju je tuženik dužan tužitelju isplatiti.²²⁷

5. Predmet: P-4770/05 - Pobijanje pravnih radnji u stečaju

Kratak opis spora: Tužitelj u tužbi pobija kupoprodajni ugovor. Tužitelj navodi da je jedini cilj sklapanja tog ugovora bio oštećenje vjerovnika. U odgovoru na tužbu, tuženik pobija tužiteljeve navode.

Nagodba: Stranke su se dogovorile da će tužitelj povući svoju tužbu i da će troškove platiti svaka za sebe.²²⁸

6. Predmet: P-3599/05 - Isplata

Kratak opis spora: Tužitelj u tužbenom zahtjevu potražuje određeni novčani iznos koji tuženik ima prema njemu prema knjigovodstvenim podacima tužitelja. Tuženik u odgovoru na tužbu tvrdi da se izvodi otvorenih stavki tuženika ne poklapaju s izvodima tužitelja te poriče navode koje u tužbenom zahtjevu iznosi tužitelj.

Nagodba: Tužitelj i tuženik su se uspješno suglasili oko iznosa knjigovodstvenih izvoda te se dogovorili da će tuženik tužitelju platiti određeni novčani iznos za kojeg su utvrđeni rokovi i kamate.²²⁹

²²⁶ Loc. cit.

²²⁷ Loc. cit.

²²⁸ Ibid., str. 231.

²²⁹ Loc. cit.

7. Predmet: P-6494/05 - Isplata

Kratak opis spora: Tužitelj u tužbi potražuje od tuženika određeni novčani iznos na kojeg ima pravo temeljem vjerodostojne isprave. Tuženik nasuprot tome tvrdi da su on i tužitelj međusobno prebili tražbine i da on nema nikakvo dugovanje prema njemu

Nagodba: Usuglašena su potraživanja između tužitelja i tuženika.²³⁰

8. Predmet: P-804/05 - Isplata

Kratak opis spora: Tužitelj i tuženik su sklopili ugovor o zajedničkom ulaganju u adaptaciju i kupnju određenog objekta. Tužitelj u tužbi potražuje novčani iznos kojeg mu tuženik nije isplatio temeljem tog ugovora. Tuženik u svom odgovoru na tužbu poriče navode tužitelja kao i bilo kakvo dugovanje koje on ima prema tužitelju.

Nagodba: Tuženik je dužan isplatiti novce tužitelju. Uz ovaj spor stranke su ovom nagodbom riješile i druga dva spora koja su postojala između njih.²³¹

9. Predmet: P-4363/03 - Činjenje i isplata

Kratak opis spora: Tužitelj tuži tuženika zbog neispunjenja ugovornih obveza. Naime, tužitelj se ugovorom o djelu obvezao tuženiku napraviti, transportirati i sklopiti montažnu halu. Tuženik će mu naravno, za to platiti cijenu. Tuženik kako navodi tužitelj to nije učinio. Tuženik poriče navode tužitelja tvrdeći da je tužitelj taj koji nije ispunio svoje obveze. Tuženik isto tako traži da se tužba odbije.

Nagodba: Utvrđena je tražbina tužitelja koju ima prema tuženiku.²³²

10. Predmet: P-5370/03 – Isplata

Kratak opis spora: Tužitelj u tužbi navodi da mu je tuženik prodao rovokopač bez da mu je dostavio potrebnu dokumentaciju koja se odnosi na taj rovokopač. Tužitelj želi raskinuti ugovor kao i povrat kupoprodajne cijene. Tuženik u odgovoru na tužbu ističe da je tužitelj bio svjestan da kupuje neregistrirani rovokopač.

²³⁰ Loc. cit.

²³¹ Loc. cit.

²³² Ibid., str. 232.

Nagodba: Tuženik dužan omogućiti tužitelju da registrira rovokopač. U protivnom će u roku od osam dana sklopljena nagodba između tužitelja i tuženika zamijeniti tu ispravu.²³³

²³³ Ibid., str. 234.

6. Zaključak

Alternativni načini rješavanja sporova od kojih je najznačajnije mirenje, od velike su važnosti u rasterećenju i poboljšanju funkcioniranja pravosudnog sustava svake države. U Republici Hrvatskoj, primjena postupka mirenja nije ispunila željena očekivanja. Korisnici pravosudnog sustava, prvenstveno građani, se i dalje teško odlučuju pokucati na neka druga zakonski dozvoljena vrata, osim onih sudskih za rješenje svog spora.

Uvjerenje svake stranke u sporu ali i svih ostalih građana koji aktivno koriste sudsku zaštitu da su oni ti koji su gospodari svog spora i da su oni ti koji su sposobni pronaći zadovoljavajuće rješenje kako za sebe tako i za protivnu stranku, ključ je povećanja korištenja i porasta popularnosti mirenja među korisnicima pravosudnog sustava. Na tu uspostavljenu paradigmu, pozitivne osobine postupka mirenja kao što su neformalnost, sloboda u regulaciji postupka, neutralni položaj izmiritelja, očuvan odnos kao i poboljšan odnos i suradnja stranaka u budućnosti te brzina i jeftinoća postupka dodatan su uteg koji pretežu na stranu mirenja. Državni sudovi kao arene u kojima se zainteresirani građani i ostali korisnici pravosudnog sustava okupljaju i svoje međusobne sporove rješavaju mogli bi imati ključnu ulogu u postizanju cilja rasprostranjenije primjene izvansudskog postupka mirenja. Oni su ti koji bi kod stranaka trebali suzbiti strah od posezanja za nečim novim informirajući ih o mirenju i svim njegovim kvalitetama. Riječ je dakle o upućivanju stranaka u izvansudsko mirenje od strane suca. Da će takav čin doista polučiti uspjeh pokazali su uspješno provedeni pilot – projekti mirenja u Sloveniji i Nizozemskoj. Postupak mirenja se u svim nacionalnim sustavima a poglavito onim snažnim ekonomskim, najuspješniji pokazao u trgovačkim sporovima. Razlog tome je, što laički rečeno, „biznis ne čeka“ i što snažna dinamika poslovanja ne ostavlja ni vremena ni prostora za dugotrajne parnice. Međutim, takva filozofija brzog rješavanja sporova se može preslikati i na druge grane prava što dokazuje praksa SAD-a sa 90 % riješenih sporova mirenjem ali i praksa zapadnih država članica EU.

Ništa ne dolazi preko noći pa tako ni iznimno bitna promjena pravosudnog sustava RH kao jednog od stupova nositelja demokracije i uređenog društva. Nositelji i sudionici pravosudnog sustava su dužni svakodnevnim aktivnostima mijenjati pravnu svijest građana te im proširivati vidike i ukazivati na puno bolje mogućnosti od onih postojećih. Građani i svi zainteresirani će onda rješenje svojih problema potražiti u mirenju i uz pomoć i posredovanje iznimno stručnih i educiranih izmiritelja postići uspjeh na obostrano zadovoljstvo u sporu iz kojega će izaći kao pobjednici.

7. Popis kratica

ADR	Alternative dispute resolution
br.	broj
čl.	članak
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HUM	Hrvatska udruga mirenja
HUP	Hrvatska udruga poslodavaca
ibid.	ibidem
itd.	i tako dalje
lat.	latinski
loc.cit.	locus citatum
npr.	naprimjer
op.cit.	opus citatum
RH	Republika Hrvatska
SAD	Sjedinjene Američke Države
st.	stavak
str.	str.
tj.	to jest
UN	Ujedinjeni narodi
vol.	volumen
VTRSH	Visoki trgovački sud Republike Hrvatske
ZA	Zakon o arbitraži
ZM	Zakon o mirenju
ZOO	Zakon o obveznim odnosima
ZPP	Zakon o parničnom postupku

8. Popis literature:

Knjige i članci:

1. Bilić Vanja, Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak, Doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008.
2. Blažević Miroslav, Zakon o mirenju s komentarom, Novi informator, Zagreb, 2011.
3. Čičin -Šain Nevia, Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja, Vol. 44 No.88, 7/2010, str. 111. – 129.
4. Fisher Roger, Ury William, Patton Bruce, Kako do da, Do dogovora pregovorom, a ne predajom, Neretva, Zagreb, 2003.
5. Hadžić Amira, Medvidović Lujo, Pristav-Rechtspfleger -Dragovoljno sudovanje Medijacija, Europski pokret Split-Grafika, Osijek, 2005.
6. Sajko Krešimir, Međunarodno privatno pravo, Narodne Novine, Zagreb, 2009.
7. Slakoper Zvonimir, Gorenc Vilim, uz suradnju Bukovac - Puvača Maja, Obvezno pravo – Opći dio – Sklapanje, promjene i prestanak ugovora, Novi informator, Zagreb, 2009.
8. Šimac Srđan, Mirenje – alternativni način rješavanja sporova, Zbornik Pravnog fakulteta Rijeka, Vol. 27. No. 1. 03/2006, str. 611. – 632.
9. Šimac Srđan, Mirenje kao generator promjena u pravosudnom sustavu i pravnoj profesiji, Doktorska disertacija, Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2013.
10. Šimac Srđan, Postupak mirenja s osvrtom na Zakon o mirenju, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, Vol. 43, No. 2, str. 91. – 113.
11. Triva Siniša, Građansko procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 1983.
12. Uzelac Alan, Aras Slađana, Maršić Martina, Mitrović Maja, Kauzlarić Željana, Stojčević Paula, Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol.60, No.6, prosinac 2010., str. 1265. – 1308.
13. Uzelac Alan, Gotovac Viktor, Blažević Borislav, Šimac Srđan, Sever Krešimir, Grba Ksenija, Tuškan Branimir, Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima, TIM press, Zagreb, 2004.
14. Vuković Đuro, Kunštek Eduard, Međunarodno građansko postupovno pravo, Zgombić i Partneri, Zagreb, 2005.

Pravni akti:

1. Obiteljski zakon, Narodne novine, broj 103/15
2. Zakon o mirenju, Narodne novine, broj 18/11
3. Zakon o mirenju, Narodne novine, broj 163/03
4. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15.
5. Zakon o parničnom postupku, Narodne novine, broj 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14.
6. Zakon o radu, Narodne novine, broj 93/14
7. Zakon o zaštiti potrošača, Narodne novine, broj 41/14, 110/15
8. Pravilnik o mirenju centra za mirenje pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, Narodne novine, broj 140/2009
9. Pravilnik o mirenju centra za mirenje pri Hrvatskoj obrtničkoj komori, Narodne novine, broj 51/2005
10. Pravilnik o registru izmiritelja i standardima za akreditiranje institucija za mirenje i izmiritelje Narodne novine broj 59/2011, članak 9. i članak 7.

Međunarodni izvori:

1. Direktiva 2008/52 EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. godine o nekim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim stvarima, L 136/3, 24.05.2008., str. 281-286.
2. UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, United Nations, New York, 2002.